

**“EXPRESSBANK”
AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ**

**Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına
uyğun Hazırlanmış Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorların Rəyi**

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MÜNDƏRİCAT

	Səhifə
MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN RƏYİ	1-3
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARI:	
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	4
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat	5
Kapitalda dəyişiklər haqqında hesabat	6
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	7
Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər	8-78

MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN RƏYİ

“Expressbank” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarları və Müşahidə Şurası və Rəhbərliyinə:

Rəy

Biz “Expressbank” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (bundan sonra “Bank”) 31 dekabr 2021-ci il tarixinə təqdim edilən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan, həmin tarixdə başa çatmış il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatdan və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Bizim rəyimizə əsasən, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Bankın 31 dekabr 2021-ci il tarixinə olan maliyyə vəziyyətini, habelə göstərilən tarixdə başa çatmış il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli şəkildə əks etdirir.

Rəy üçün Əsaslar

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə Hesabatlarının Auditini üzrə Auditorun Məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar ilə Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Etika məcəlləsinin” (MBESS məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Bankdan asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu tələblərə, eləcə də MBESS məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Digər Məsələ

Bankın 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə maliyyə hesabatlarının auditini, 4 may 2021-ci il tarixində həmin maliyyə hesabatlarına dair müsbət rəy bildirmiş digər kənar auditor tərəfindən aparılmışdır.

Əsas Audit Məsələləri

Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mülahizəmizə əsasən, cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditini zamanı ən çox əhəmiyyət kəsb edən məsələlərdir. Bu məsələlər ümumilikdə maliyyə hesabatlarının auditini çərçivəsində və bu hesabatlarla bağlı rəyimizi formalaşdırılması zamanı nəzərə alınmışdır və biz bu məsələlərlə bağlı ayrıca rəy bildirmirik.

Əsas audit məsələsi

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtimal olunan kredit zərəri ehtiyatı

Müştərilərə verilmiş kreditlər cəmi aktivlərin 73%-ni təşkil edir və müntəzəm olaraq təxmin edilən və istifadə edilən fərziyyələrə qarşı həssas olan ehtimal olunan kredit zərərləri ("EOKZ") üzrə ehtiyat çıxılmaqla qiymətləndirilir.

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi rəhbərlikdən defolt ehtimalını (DE), defolt vəziyyətində riskə məruz qalma riskini (EAD) və defolt zamanı yaranan zərəri (LGD) müəyyən etmək üçün müşahidə edilən tarixi məlumatları, cari iqtisadi vəziyyəti və mövcud perspektivli məlumatları nəzərə alaraq əhəmiyyətli mülahizələri və qiymətləndirmə üsullarını tətbiq etməyi tələb edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərəri ehtiyatı Bankın maliyyə aktivlərinin qalıqlarının əhəmiyyətli olması və "Maliyyə Alətləri" adlı 9 sayılı MHBS üzrə EOKZ məbləğinin hesablanması mürəkkəbliyi və mülahizələrə görə əsas audit məsələsi hesab edilir.

Audit zamanı bu məsələ necə nəzərdən keçirilmişdir?

Biz 9 sayılı MHBS "Maliyyə Alətləri"nin tələblərinə uyğunluğun EOKZ qiymətləndirməsi ilə bağlı Bankın metodologiyası və daxili qaydalarının əsas aspektlərini təhlil etmək üçün maliyyə risklərinin idarə edilməsi üzrə öz mütəxəssislərimizi cəlb etmişdik.

Rəhbərlik tərəfindən irəli sürülən peşəkar mülahizə və fərziyyələrin EOKZ ehtimalları üzrə ehtiyatlar ilə uyğunluğunu təhlil etmək üçün biz aşağıdakı prosedurları həyata keçirmişik:

Biz, müştərilərə verilən kreditlər üzrə DE, LGD və LGD hesablanması, gecikmələrin və kredit ödənişlərinin əsas sistemlərdə vaxtında əks olunması və kreditlərin müvafiq mərhələlərə bölüşdürülməsi üçün məlumatların düzgünlüyünü sınaqdan keçirmişik. Biz nümunə əsasında dəstəkləyici sənədlərə daxil edilmiş məlumatları razılaşdırmışıq.

Biz həmçinin maliyyə hesabatlarının açıqlanmasının Bankın kredit riskinə məruz qalmasını lazımi şəkildə əks etdirib-etdirmədiyini qiymətləndirmişik.

Maliyyə Hesabatlarına görə Rəhbərliyin və İdarəetmə Səlahiyyəti Verilmiş Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, fırıldaçılıq və ya xətalər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Bankı ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarəetmə səlahiyyəti verilmiş şəxslər, Bankın maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditi üzrə Auditorların Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, fırıldaqçılıq və ya xətalər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin bu səviyyədə olan əminlik də əhəmiyyətli təhriflərin mövcud olduğu hallarda, BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin belə təhrifləri həmişə aşkarlayacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya xətalər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə hazırlanmış maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

Audit zamanı biz BAS-ın tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi peşəkar mühakimə tətbiq edir və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya xətalər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edərək qiymətləndirir, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirərək həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib olan audit sübutları əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrifləri aşkarlamamaq riski xətalər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrifləri aşkarlamamaq riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılıq, sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər;
- Bankın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması üçün daxili nəzarət sistemi barədə anlayış əldə edirik;
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məqsədəuyğunluğunu qiymətləndiririk;
- Mühəsibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Bankın fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və ya şərtlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Bununla belə, gələcək hadisə və ya şərtlər Bankın fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər;
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli şəkildə təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında idarəetmə səlahiyyəti verilmiş şəxslərə məlumat veririk.

İdarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslərin nəzərinə çatdırılmış məsələlər arasında biz cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditi üçün ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən də əsas audit məsələlərini müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi halda və ya çox nadir hallarda, məsələ haqqında hesabatda məlumat vermənin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildikdə, biz bu məsələnin hesabatımızda bildirilməməsini qərara alırıq və bu məsələləri auditor hesabatımızda təsvir edirik.

Baker Tilly Azerbaijan

27 may 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNƏ

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	38,305	41,152
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	8	2,442	2,312
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9	255,815	202,769
Borc qiymətli kağızlarına investisiya	10	30,333	46,449
Əmlak və avadanlıqlar	11	5,311	5,822
Qeyri-maddi aktivlər	12	3,532	3,850
Mülkiyyətə keçmiş əmlak	14	1,171	691
İstifadə hüququ olan aktivlər	13	3,990	5,067
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi	20	1,900	1,423
Digər aktivlər	16	7,236	3,922
CƏMİ AKTİVLƏR		350,035	313,457
ÖHDƏLİKLƏR			
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	17	158,710	121,779
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	18	10,476	23,039
Digər borc alınmış vəsaitlər	19	40,234	34,379
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		1,855	1,047
İcarə öhdəlikləri	13	2,989	4,862
Digər öhdəliklər	16	14,429	12,265
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		228,693	197,371
KAPİTAL			
Nizamnamə kapital	21	112,545	112,545
Yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat		932	932
Bölüşdürülməmiş mənfəət		7,865	2,609
CƏMİ KAPİTAL		121,342	116,086
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		350,035	313,457

27 may 2022-ci il tarixində Bankın İdarə Heyətinin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Mehman Məmmədov
İdarə Heyətinin sədri

Teymur Ağakışiyev
Baş maliyyə inzibatçısı

Sevda Fəttayeva
Baş mühasib

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİR HAQQINDA HESABAT 31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il
Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri	23	41,607	39,202
Faiz xərci	23	(7,639)	(7,756)
Digər bənzər xərclər	23	(500)	(530)
Faiz gəliri üzrə xalis marja		33,468	30,916
Ehtimal olunan kredit zərərinin bərpası/(tutulması)	8, 9, 10	2,421	(8,485)
Ehtimal olunan kredit zərərinin bərpasından/ (tutulmasından) sonra faiz üzrə xalis marja		35,889	22,431
Haqq və komissiya gəliri	24	10,409	9,273
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla gəlirlər		3,459	2,759
Digər gəlir	25	409	409
Qeyri-faiz gəliri		14,277	12,441
Haqq və komissiya xərci	24	(7,757)	(5,344)
Valyuta məzənnəsi fərqləri üzrə xalis zərər		(13)	(48)
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər, ümumi və inzibati xərclər	26	(28,078)	(30,885)
Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar	15	(619)	(126)
Qeyri-faiz xərcləri		(36,467)	(36,403)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)		13,699	(1,531)
Mənfəət vergisi xərci	20	(3,130)	(1,021)
İL ÜZRƏ XALIS MƏNFƏƏT/(ZƏRƏR)		10,569	(2,552)
Digər məcmu gəlir <i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre təsnifləşdirilməyəcək digər məcmu gəlir</i>			
Nəqliyyat vasitələrinin yenidən qiymətləndirilməsi	11	-	214
Mənfəət vergisinin təsiri	20	-	(43)
İl üzrə digər məcmu gəlir		-	171
İL ÜZRƏ CƏMİ MƏCMU GƏLİR/(ZƏRƏR)		10,569	(2,381)
Bankın səhmdarlarına aid olan mənfəət/(zərər) ilə əlaqədar səhm üzrə əsas və azaldılmış qazanc/(zərər), (hər səhm üzrə AZN ilə ifadə olunur)	27	35	(8)

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT 31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq		112,545	5,161	761	118,467
İl üzrə xalis zərər		-	(2,552)	-	(2,552)
İl üzrə digər məcmu gəlir		-	-	171	171
İl üzrə cəmi məcmu zərər		-	(2,552)	171	(2,381)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq		112,545	2,609	932	116,086
İl üzrə xalis mənfəət		-	10,569	-	10,569
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		-	10,569	-	10,569
Elan edilmiş dividendlər	21	-	(5,313)	-	(5,313)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq		112,545	7,865	932	121,342

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT 31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəketi			
Alınmış faizlər		42,098	37,245
Ödənilmiş faizlər		(6,475)	(8,676)
Alınmış haqq və komissiyalar		10,409	9,638
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(7,757)	(5,344)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxarmaqla reallaşdırılmış olunmuş gəlirlər		3,459	2,759
İşçi heyəti ilə bağlı ödənilmiş xərclər		(14,765)	(14,901)
Ödənilmiş ümumi və inzibati xərclər		(7,884)	(6,745)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(2,732)	(3200)
Alınmış digər gəlirlər		114	108
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəketi		16,467	10,884
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis azalma/(artma):</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər		(128)	387
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar		(51,428)	10,767
Digər aktivlər		(4,171)	1,944
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis (azalma)/artma:</i>			
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər		36,338	19,629
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər		(12,538)	(60,226)
Digər öhdəliklər		1,927	2,779
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		(13,533)	(13,836)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəketi			
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınan borc qiymətli kağızlarının ödənilməsi üzrə daxilolmalar		159,507	62,380
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınan borc qiymətli kağızlara investisiyaların əldə edilməsi		(143,565)	(62,062)
Əmlak və avadanlıqların alınması		(1,446)	(1,173)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(921)	(1,436)
Əmlak və avadanlıqların satışı üzrə daxilolmalar		74	156
Müsadirə edilmiş girovların satışı üzrə daxilolmalar		6	19
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə təmin edilən/(istifadə olunan) xalis pul vəsaitləri		13,655	(2,116)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəketi			
Digər borc alınmış vəsaitlər üzrə daxilolmalar		16,852	11,977
Digər borc alınmış vəsaitlərin ödənilməsi		(11,353)	(6,466)
İcarə öhdəliklərinin əsas hissəsinin ödənilməsi		(2,919)	(1,788)
Ödənilmiş dividendlər	21	(5,313)	-
Borc alınmış vəsaitlər ilə əlaqədar alınmış qrantlar		-	236
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə olunan)/təmin olunmuş xalis pul vəsaitləri		(2,733)	3,959
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə dəyişikliklərə təsiri		(236)	234
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma		(2,847)	(11,759)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlər	7	41,152	52,911
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		7	41,152

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

1. BANKIN ƏSAS FƏALİYYƏTİ

“Expressbank” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti (“Bank”) 21 iyun 1992-ci il tarixində “Azərnəqliyyatbank” Kommersiya Bankı kimi təsis edilmişdir və Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında fəaliyyət göstərir. 11 mart 2005-ci il tarixində Bankın hüquqi strukturu dəyişdirilərək, Açıq Səhmdar Cəmiyyəti olmuşdur. 5 mart 2010-cu il tarixində Bank adını “Azərnəqliyyatbank” Açıq Səhmdar Kommersiya Bankından “Expressbank” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə dəyişmişdir. Bank Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının (“ARMB”) 30 dekabr 1992-ci il tarixində verdiyi 119 sayılı bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Bank əhalidən əmanətlər alır və kreditlər verir, Azərbaycanın daxilində və xaricə ödənişləri köçürür, valyuta mübadiləsi aparır, fiziki və hüquqi şəxslərə digər bank xidmətləri göstərir. Bankın baş ofisi Bakıda yerləşir və Bakı, eləcə də Azərbaycanın digər şəhərlərində 15 filialı (2020-ci il: 16 filial) fəaliyyət göstərir. Bankın hüquqi ünvanı belədir: Y.Çəmənçəmənli küçəsi 134C, Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikası, AZ1052.

7 avqust 2007-ci il tarixindən başlayaraq Bank əmanətlərin sığortalanması sisteminin üzvüdür. Bu sistem “Əmanətlərin sığortalanması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və digər normativ aktlara əsaslanır və Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fondu tərəfindən idarə olunur.

Bank 7 yanvar 2020-ci il tarixindən etibarən rəsmi olaraq standart bazar seqmenti üzrə listingə daxil edilmişdir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Bankın nizamnamə kapitalında səhmdarların iştirak payları aşağıdakı kimi olmuşdur:

Səhmdarlar	2021 (%)	2020 (%)
“AZENCO Group” MMC	48.78	40.00
“Enerqoservis” MMC	21.57	17.69
Hikmət Xammədov	19.52	16.00
Hafiz Seyidov	9.75	8.00
Dövlət Avtomobil Nəqliyyatı Xidməti	0.38	0.31
Xəzinə səhmləri	-	18.00
Cəmi	100.00	100.00

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə səhmdarlardan heç biri ayrı-ayrılıqda Banka nəzarət etməmişdir.

2. BANKIN ƏMƏLİYYAT MÜHİTİ

Bank fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir.

2020-ci ildə koronavirus pandemiyasının yayılması qlobal iqtisadiyyata mənfi təsir göstərmişdir. Bir çox ölkələrdə səyahətlərə və fərdi şəxslərin hərəkətinə məhdudiyətlər qoyulmuş, ikinci dərəcəli iş yerlərinin bağlanması üzrə əhəmiyyətli məhdudiyətlər tətbiq edilmiş və ya pandemiya nəticəsində bir sıra iş yerləri bağlanmışdır. Bu, Azərbaycan Respublikası ilə ticarət əlaqələri olan, iqtisadi cəhətdən güclü ölkələrin çoxunda ÜDM-də əhəmiyyətli dərəcədə azalmaya səbəb olmuşdur. 2020-ci ilin iyun ayından başlayaraq, Azərbaycan Respublikası da daxil olmaqla, bir çox ölkələrdə pandemiya əlamətlərində yaxşılaşma müşahidə olunmuş və sonradan müəyyən məhdudiyətlər ləğv edilmişdir.

Nəticədə, qlobal maliyyə və əmtəə bazarlarında bərpa müşahidə olunmuşdur. Lakin sonradan Azərbaycan Respublikasında qeydə alınmış yoluxma sayı xeyli artmış və hökumət tərəfindən 2020-ci il dekabr ayının ortalarından etibarən yeni məhdudiyətlər tətbiq edilmişdir.

Ölkədə COVID-19 ilə mübarizə üçün aparılan məhdudlaşdırıcı tədbirlər iqtisadi aktivliyin və məcmu xərc səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına səbəb olmuşdur. Məhdudlaşdırıcı tədbirlər iqtisadiyyatın otel, nəqliyyat, səyahət, əyləncə və sair digər seqmentlərinə, eləcə də beynəlxalq ticarətə öz təsirini göstərmişdir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

16 yanvar 2021-ci ildən etibarən Azərbaycan əhalisinin peyvəndlənməsinə başlanılması ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası hökuməti COVID-19 pandemiyası ilə mübarizə məqsədilə əvvəlki ildə tətbiq edilmiş səyahət məhdudiyəti, biznes və digər sahələrin bağlanması və ölkə daxilində müəyyən ərazilərin bağlanması kimi xüsusi karantin rejimi tədbirlərinin mərhələli şəkildə aradan qaldırılması barəsində qərar qəbul etmişdir.

Bank fəaliyyətini əsasən Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir. Azərbaycan Respublikası Hökuməti iqtisadi islahatları və ölkənin hüquqi, vergi və qanunvericilik çərçivəsində inkişafını davam etdirir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək davamlı inkişafı, əsasən bu islahatlardan və sektordakı tərəqqidən, eləcə də hökumət tərəfindən iqtisadi, maliyyə və pul siyasəti üzrə həyata keçirilmiş tədbirlərdən və Azərbaycan manatı ilə xam neftin sabit qiymətlərindən asılıdır. Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı, xüsusilə neft və qaz qiymətlərinə həssas olmasına baxmayaraq, son illərdə Azərbaycan Respublikası Hökuməti daha balanslı iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmaq üçün böyük iqtisadi və sosial islahatlara başlamışdır. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən Azərbaycanda ÜDM 2021-ci ildə 54.62 milyard ABŞ dolları səviyyəsində olmuşdur. Uzunmüddətli perspektivdə, ekonometrik modellərimizə görə, 2022-ci ildə Azərbaycan ÜDM-nin 54.73 milyard ABŞ dolları və 2023-cü ildə 55.98 milyard ABŞ dolları səviyyəsində olacağı proqnozlaşdırılır.

Hökumət Azərbaycan manatının sabitliyi ilə əlaqədar olaraq pul siyasətini davam etdirmiş və Azərbaycan manatını sabitləşdirən xarici valyuta ehtiyatlarını ayırmışdır. Bu siyasət 2021-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı il ərzində yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini bir neçə dəfə dəyişdirmiş və bu dərəcə sabit artmaqla 6,25%-7,25% arasında dəyişmişdir.

Bankın rəhbərliyi, makroiqtisadi mühitdəki dəyişiklikləri izləyir və yaxın gələcəkdə Bankın fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi tədbirləri görür.

Beynəlxalq kredit reyting agentlikləri, mütəmadi olaraq, Azərbaycan Respublikasının kredit reytingini qiymətləndirirlər. “Fitch” və “S&P” Azərbaycan Respublikasının reytingini “BB+” olaraq qiymətləndirmişdir. “Moody’s Investors Service”, ölkə üçün “Ba2” kredit reytingini təyin etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının gələcək iqtisadi inkişafı əsasən hökumətin vergi, hüquq, tənzimləyici və siyasi islahatlarla birlikdə həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və pul tədbirlərinin səmərəliliyindən asılıdır. Rəhbərlik Bankın fəaliyyətinə təsir göstərəcək iqtisadi mühitdəki bütün islahatları və nəticədə onların maliyyə vəziyyətinə necə təsir göstərə biləcəyini proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyil. Rəhbərlik hazırda müxtəlif neft qiymətləri üzrə həssaslıq təhlili həyata keçirir və biznesin davamlılığını təmin etmək üçün müvafiq tədbirlər planı hazırlayır.

3. MÜHÜM MÜHASİBAT PRİNSİPLƏRİ

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları ədalətli dəyər, mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər (“MZVƏD”) və digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərdə təsnifləşdirilən (“DMGVƏD”) maliyyə alətlərinin ilkin tanınmasının dəyişməsi ilə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən tərtib edilmişdir. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir. 5 sayılı Qeydə baxın.

Maliyyə alətləri - əsas ölçülmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb-satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır. Fəal bazarda alınıb-satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal həтта bazarın normal gündəlik ticarət dövryyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərində əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərilədiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir, (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanır (yəni qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. 30 saylı Qeydə baxın.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalарına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya edilmiş dəyər (“AD”) əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyersizləşmə zərərli üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin qalıq dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin qalıq dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərler istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis qalıq dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir.

Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. MZVƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Sövdələşmə qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə sübut edilir.

İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi digər məcmu gəlirə aid edilən (“DMGVƏD”) borc alətlərinə investisiyalar üzrə ehtimal olunan kredit zərərli üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya mövcud bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində alınıb-satılması nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (“standart şərtlərlə həyata keçirilən” alış və satışlar) Bankın maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar müəssisənin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalarda təsnifləşdirir: MZVƏD, DMGVƏD və AD. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Bankın biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Bankın nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Agentliyin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması”) və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması”) olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri “digər” biznes modellərə aid edilir və MZVƏD kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Bankın həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Agentliyin nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar, aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları və aktivlərin idarə edilməsi menecerlərinə ödənişlərin sxemi daxildir. Agentliyin öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr 4 saylı Qeyddə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: nağd pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Bank nağd pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (“YƏMFÖ” təhlili).

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri MZVƏD kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. YƏMFÖ təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün YƏMFÖ təhlili apardığı zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr 4 saylı Qeyddə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilməlidir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Bank cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Bank amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərini (EOKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Bank hər bir hesabat tarixində ehtimal olunan kredit zərərlərini qiymətləndirir və maliyyə və müqavilə aktivləri üzrə xalis dəyərsizləşmə zərərlərini tanıyır. Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri və müqavilə aktivləri ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. Kreditlərlə bağlı öhdəliklər və maliyyə zəmanətləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri üçün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda öhdəliyin tərkibində ayrıca ehtiyat tanınır. DMGVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətlərinin amortizasiya olunmuş dəyərində dəyişikliklər ehtimal olunan kredit zərərləri üçün ehtiyat çıxılmaqla mənfəət və ya zərər təşkil edir. Balans dəyərindəki digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirlərdə DMGVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri üzrə “zərər çıxılmaqla gəlir” kimi tanınır.

Bank maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün EOKZ ("12 aylıq EOKZ") məbləğində qiymətləndirilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTI

MALIYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Bank ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın (SICR) baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə EOKZ bütöv müddət üçün EOKZ əsasında, yeni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün ehtimal olunan kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 29 sayılı Qeyddə təqdim edilir. Bank maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə EOKZ bütöv müddət üçün ehtimal olunan kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 29 sayılı Qeyddə izah edilir. Alınarkən və ya yaradılarkən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün EOKZ daim bütöv müddət üçün EOKZ kimi ölçülür. Həmin Qeyddə EOKZ-nin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Bank tərəfindən gələcək məlumatların EOKZ modellərinə daxil edilməsi qaydası göstərilir.

Kredit və istifadə olunmamış kredit xəttindən ibarət olan kredit kartları kimi müəyyən maliyyə alətləri üzrə istisna olaraq kredit zərərləri Bankın kredit riskinə məruz qaldığı müddət, yeni belə kredit zərərlərinin kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri vasitəsilə azaldılmasına qədər olan dövr ərzində (bu dövr kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq olsa belə) qiymətləndirilir. Bu, kreditin ödənilməsinin tələb edilməsi və istifadə olunmamış kredit xəttinin ləğv edilməsinə görə kredit zərərinə məruz qalan məbləğin müqavilədə nəzərdə tutulan bildiriş müddəti ilə məhdudlaşmaması ilə əlaqədardır.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bankın bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Borcların silinməsi tanınmanın dayandırılması hesab edilir. Bank müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülən maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Bank bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya onları dəyişdirir. Bu zaman Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olduğunu qiymətləndirir: aktivin risk profilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən hər hansı yeni müqavilə şərtləri (məsələn, mənfəətdə pay və ya kapital üzrə gəlirlilik), faiz dərəcəsidəki əhəmiyyətli dəyişikliklər, valyutada dəyişikliklər, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən yeni və ya əlavə kredit təminatının yaranması və ya borcalanın maliyyə çətinliyi olduqda kreditin müddətinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılması.

Yeni şərtlər əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə əvvəlki aktiv üzrə pul axınlarını əldə etmək hüququ başa çatdığına görə Bank əvvəlki maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır və yeni aktiv ədalətli dəyərlə tanıyır. Müqavilə şərtlərinə yenidən baxılması tarixi növbəti dəyərsizləşmənin hesablanması, o cümlədən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün ilkin tanınma tarixi hesab edilir. Bundan əlavə, Bank yeni kreditin və ya borc alətinin YƏMFÖmeyerinə uyğunluğunu qiymətləndirir. Tanınması dayandırılmış ilkin aktivin balans dəyəri ilə əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya edilmiş yeni aktivin ədalətli dəyəri arasındakı hər hansı fərq (fərqin mahiyyəti səhmdarlarla həyata keçirilən kapital əməliyyatına aid edilmədiyi təqdirdə) mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Müqavilə şərtlərinə qarşı tərəfin maliyyə çətinlikləri və əvvəlcədən razılaşdırılmış ödənişləri həyata keçirə bilməməsi səbəbindən yenidən baxılarsa, Bank aktiv üzrə risklərin və faydaların müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyini müəyyən etmək üçün aktivlər üzrə ilkin və düzəliş edilmiş gözlənilən pul axınlarını müqayisə edir. Risklər və faydalar dəyişmədikdə, modifikasiya edilmiş aktiv ilkin aktivdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmir və bu modifikasiya tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. Bank modifikasiya edilmiş müqavilə üzrə pul axınlarını ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırmaqla, ümumi balans dəyərini yenidən hesablayır və modifikasiya nəticəsində yaranan gəlir və ya zərəri mənfəət və ya zərərdə tanıyır.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq Bank tərəfindən verilmiş kredit tətiləri müvafiq kredit və avansların təqdim edilməsi üzrə müqavilələrin modifikasiyası kimi nəzərə alınır. Bank kredit tətilində faiz hesablamağa davam etdiyi üçün bu modifikasiyalar əhəmiyyətli modifikasiya zərəri ilə nəticələnməmişdir.

Mümkün olduqda Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Bu restrukturizasiyanın uçot qaydası aşağıda təqdim olunur:

- Kreditin valyutası dəyişmişdirsə, köhnə kredit uçotdan çıxarılır və yeni kredit tanınır;
- Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlı deyilsə, yeni şərtlər müəyyən edildikdən sonra, kredit artıq vaxtı keçmiş hesab olunmur;
- Əgər kredit şərtlərinin dəyişməsi borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlıdırsa və şərtlər dəyişdirildikdən sonra kredit dəyərsizləşərsə, Bank ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə diskontlaşdırılmış yeni pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəri ilə şərtlər dəyişdirildikdən evvel qalıq dəyəri arasındakı fərqi dövr üzrə ehtiyat ayırmalarında tanıyır. Kreditin şərtləri dəyişdirildikdən sonra kredit dəyərsizləşməmişdirsə, Bank effektiv faiz dərəcəsinə yenidən hesablayır.

Bütün meyarların qarşılınması və gələcək ödənişlərin mümkünlüyündən əmin olmaq məqsədilə Bankın rəhbərliyi restrukturizasiya edilmiş kreditləri daim nəzərdən keçirir. Belə kreditlər fərdi və ya ümumi qaydada dəyərsizləşməyə məruz qalmaqda davam edir və onların ödənilən dəyəri kredit üzrə ilkin və ya cari effektiv faiz dərəcəsi istifadə etməklə hesablanır.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla, sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirilir: (i) MZVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə öhdəlikləri və; (ii) maliyyə zəmanəti müqavilələri və kreditlərlə bağlı öhdəliklər.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Bank ilə onun əvvəlki kreditorları arasında şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan borc alətlərinin mübadiləsi, eləcə də mövcud maliyyə öhdəliklərinin şərtlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin icrası və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi uçota alınır. Şərtlər o halda əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş hesab olunur ki, alınmış və ilkin effektiv faiz metodu ilə dikontlaşdırılmış bütün ödənilmiş komissiyalar daxil olmaqla, yeni şərtlərə əsasən pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyəri ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10% fərqlənsin. Bundan əlavə, alətin ifadə edildiyi valyuta, faiz dərəcəsinin növündə dəyişikliklər, alətin konvertasiyası ilə bağlı yeni şərtlər və kredit üzrə xüsusi şərtlərdə dəyişikliklər kimi digər keyfiyyət amilləri nəzərə alınır. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınarsa, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin icrası üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Borc alətinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınmadıqda, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin balans dəyərində düzəliş kimi əks etdirilir və modifikasiya edilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərindəki fərqin iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə, mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qısamüddətli qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, məcburi ehtiyatlar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə məhdudiyət qoyulmamış vəsaitlər, eləcə də overnayt depozitlər və ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir və (ii) MZVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar. Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır və Bankın gündəlik əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmayan faizsiz məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlardan və digər banklarda və kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş ilkin ödəmə müddəti üç aydan artıq olan depozitlərdən ibarətdir. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və (ii) MZVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar. Biznes modelə və pul axınlarının xüsusiyyətinə əsasən Bank borc qiymətli kağızları AD, DMGVƏD və ya MZVƏD kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq üçün MZVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək və satmaq üçün saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və MZVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə DMGVƏD kateqoriyasında uçota alınır. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanır və mənfəət və ya zərərdə tanınır. Ehtimal olunan kredit zərərləri modelinə əsasən müəyyən edilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatı il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyərindəki bütün digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirdə qeydə alınır. Borc qiymətli kağızların tanınması dayandırıldıqda əvvəl sair məcmu gəlirdə tanınan məcmu gəlir və ya zərər sair məcmu gəlirdən mənfəət və zərəre yenidən təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən və ya DMGVƏD kateqoriyasına aid olunan maliyyə aktivləri üzrə tanınma meyarlarına cavab vermədikdə, MZVƏD kateqoriyasında uçota alınır. Bank, həmçinin ilkin tanınma zamanı yenidən təsnifləşdirmə hüququ olmadan öz mülahizəsinə əsasən borc qiymətli kağızlara investisiyaları MZVƏD kateqoriyasına təsnifləşdirə bilər (əgər bu, fərqli uçot metodları ilə tanınan və ya qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və öhdəlikləri arasında uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaldarsa).

Müştərilərə verilmiş kreditlər. Müştərilərə verilmiş kreditlər müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Bank tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Bank müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları aşağıdakı kateqoriyalardan birinə təsnifləşdirir: (i) AD: kreditlər müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və könüllü olaraq MZVƏD kateqoriyasına aid edilmədikdə və (ii) MZVƏD: kreditlər YƏMFÖ, AD və ya DMGVƏD kateqoriyasında qiymətləndirmə meyarlarına uyğun olmadıqda MZVƏD kateqoriyasında ölçülür.

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə gələcəkyönümlü modellərə əsasən müəyyən edilir. Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Bank tərəfindən gələcəkyönümlü məlumatların ehtimal olunan kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası 29 sayılı Qeyddə göstərilir.

Kreditlər ilə bağlı öhdəliklər. Bank kreditlərin verilməsi üçün öhdəliklər götürür. Belə öhdəliklər geri çağırılmayan öhdəliklər və ya geri çağırılması yalnız əhəmiyyətli dərəcədə mənfəət dəyişikliklərinə cavab olaraq mümkün olan öhdəliklərdir. Belə öhdəliklər ilkin olaraq adətən alınan ödəniş məbləği ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərle tanınır. Bu məbləğ Bank tərəfindən müəyyən kredit müqaviləsinin bağlanacağı və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun istifadəsini planlaşdırmayacağı ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, öhdəliyin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir; kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə bağlı belə komissiya gəlirləri gələcək dövrlərin gəlirləri kimi uçota alınır və ilkin tanınma zamanı kreditin qalıq dəyərində daxil edilir.

Hər bir hesabat dövrünün sonunda öhdəliklər aşağıdakı qaydada qiymətləndirilir: (i) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış qalıq məbləğində və (ii) EOKZ modeli əsasında müəyyən edilmiş zərər üzrə ehtiyatın məbləğində. Öhdəlik bazar faiz dərəcəsindən aşağı faizlə kreditin verilməsini nəzərdə tutmadıqda, öhdəlik bu iki məbləğdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir. Kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklərin qalıq dəyəri öhdəliklərə aid edilir. Kredit və istifadə edilməmiş kredit öhdəliyindən ibarət olan müqavilələrdə Bank istifadə edilməmiş kredit komponenti və kredit komponenti üzrə EOKZ-ni ayrıca müəyyən edə bilmədikdə, istifadə edilməmiş kredit üzrə EOKZ kredit zərərləri üzrə ehtiyat ilə birlikdə tanınır. Verilmiş kredit və istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi üzrə məcmu EOKZ kreditin ümumi qalıq dəyərindən artıq olduqda, artıq olan hissə öhdəlik kimi tanınır.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyə zəmanətləri. Maliyyə zəmanətləri müəyyən debitorun borc aləti üzrə ilkin və ya dəyişdirilmiş şərtlərə əsasən ödənişləri vaxtında həyata keçirə bilmədiyi halda zəmanət sahibinə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsinə Bankdan tələb edir. Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq adətən alınan komissiya məbləğinə bərabər olan ədalətli dəyərlə tanınır. Bu məbləğ zəmanətin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda zəmanətlər aşağıdakı məbləğlərdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir: (i) zəmanət üzrə zərər məbləği üçün gözlənilən zərər modeli ilə müəyyən edilən ehtiyat və (ii) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış məbləğin qalığı. Bundan əlavə, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv kimi tanınan alınacaq komissiyalar üçün EOKZ üzrə ehtiyat tanınır.

Vergilər. Hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq əks etdirilir. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Lakin həmin və ya başqa dövrdə digər məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan əməliyyatlara aid olan vergilər digər məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır. Cari il üzrə mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanır.

Cari vergilər cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya vergi orqanları tərəfindən geri qaytarılacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə keçmiş illərin vergi zərərləri və maliyyə hesabatlarında aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və qalıq dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

İlkin tanınma zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (müəssisələrin birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktiv və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmalarının istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları ilə bağlı Azərbaycanda müxtəlif əməliyyat vergiləri, məsələn ƏDV, əmlak vergisi, mənbədə tutulan vergi və s. tutulur. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyərlə tanınır. Tanınma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz edilməsi xərcləri yarandığı zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcudluğunu qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərində qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə kapitalda göstərilən əvvəlki ilin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından artıq olan hissəsi qədər tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir.

Aktivlərin silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə sair gəlirin tərkibində tanınır.

İlk olaraq ilkin dəyərlə tanındıqdan sonra nəqliyyat vasitələri yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlə uçota alınır. Həmin yenidən qiymətləndirilmiş dəyər yenidən qiymətləndirmə tarixində ədalətli dəyərdən sonradan yığılmış köhnəlməni və sonradan yığılmış dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla müəyyən edilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Qiymətləndirmə elə tezlikdə aparılır ki, yenidən qiymətləndirilən aktivin ədalətli dəyərinin qalıq dəyərindən çox fərqli olmaması təmin olunsun.

Yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış köhnəlmə aktivin ümumi qalıq dəyərindən silinir və xalis məbləğ aktivin yenidən qiymətləndirilmiş dəyərinə aid edilir. Yenidən qiymətləndirmə üzrə hər hansı əlavə vəsait digər məcmu gəlirə daxil edilmiş əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatına aid edilir. Lakin yenidən qiymətləndirmə üzrə hər hansı əlavə vəsait əvvəllər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş həmin aktivin dəyərinin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını ləğv etdiyi halda, bu artma mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Yenidən qiymətləndirmə üzrə kəsir mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir, lakin bu halda həmin aktiv üzrə əvvəlki əlavə vəsaitlə birbaşa əvəzləşdirilən kəsir əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatında əlavə vəsaitlə birbaşa əvəzləşdirilir. Satış zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Amortizasiya. Aktiv istifadəyə hazır vəziyyətə gətirildikdə onun üçün amortizasiya hesablanır. Amortizasiya aktivlərin balans dəyərini aşağıda göstərilən ehtimal edilən istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	İllər
Mebel və qurğular	4-7
Kompüterlər və ofis avadanlığı	5
Nəqliyyat vasitələri	4-7
Digər əsas vəsaitlər	5
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	müqavilənin müddəti ərzində

Aktivlərin qalıq dəyəri, istifadə müddəti və metodlarına hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır və lazım olduqda dəyişdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Tikilməkdə olan aktivlərə hal-hazırda Bank tərəfindən tikilməkdə olan aktivlər və tamamlanmamış, lakin tayinatı üzrə istifadəyə hazır olmayan aktivlər aiddir. Aktivlər “Tamamlanmamış aktivlər” kateqoriyasından müvafiq “əmlak və avadanlıqlar” kateqoriyasına köçürülür və həmin aktivlər üzrə köhnəlmə aktivlər istifadəyə veriləndə hesablanmağa başlayır.

Mülkiyyətə keçmiş əmlak. Bank ümitsiz kreditlər qarşılığında mülkiyyətə aldığı və satmağa hazır olduğu uzunmüddətli aktiv mülkiyyətə keçmiş əmlak kimi o halda təsnif edir ki, onların qalıq dəyərinin əsas etibarlı ilə istifadə zamanı deyil, satış əməliyyatı nəticəsində ödənilməsi planlaşdırılsın.

Bank mülkiyyətə keçmiş əmlakı qalıq dəyərinin və ya satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərin ən aşağı məbləği ilə əks etdirir. Aktivin qalıq dəyərinin dəyərsizləşməsinə işarə edən hər hansı hadisə və ya şəraitin dəyişməsi baş verərsə, Bank, satış xərclərini çıxmaqla, dəyərin ədalətli dəyərə qədər ilkin və ya sonrakı silinməsi zamanı dəyərsizləşmə zərərini əks etdirir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir. Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyərlə ilə tanınır. İlkin tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərdən düşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyərlə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud olaraq müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərin böyük hissəsi üçün 10 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərdən düşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərdən düşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərlə bağlı amortizasiya müddəti və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Bankın icarəçi qismində qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu. Bank ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri Bankın icarəyə götürülmüş aktivini istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə sabit olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərərə aid edilir. İlkin dəyərlə tanınan istifadə hüquqlu aktiv onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərlə qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətə sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- zamanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəyə götürən tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- icarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış seçiminin istifadə ediləcəyi qiymət; və
- icarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə seçimini istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda icarəyə götürənin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi icarəyə götürənin oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüquqlu aktivin dəyərində oxşar məbləğdə aktiv əldə etməsi üçün eyni müddət və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

İstifadə hüquqlu aktivlər aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərlə qiymətləndirilir:

- icarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- bütün ilkin birbaşa xərclər; və
- bərpə xərcləri.

İstisna hal kimi, Bank qısamüddətli icarələri və azdəyərli aktivlərin icarəsinin uçotunu icarə ödənişlərini düz xətt metodu ilə əməliyyat xərcləri kimi tanımaqla aparır.

İcarə müddətini müəyyən edərkən Bankın rəhbərliyi icarənin uzadılması və ya icarənin ləğv edilməsi hüquqlarının istifadəsi üçün iqtisadi stimula yaradan bütün fakt və şərtləri nəzərə alır. İcarənin uzadılması hüquqları (və ya icarənin ləğv edilməsi hüququnun istifadəsi müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətini uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslı şəkildə əminlik olduqda icarə müddətinə daxil edilir.

Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

2021-ci il ərzində icarəyə verənlər tərəfindən Banka hər hansı icarə güzəştı verilməmişdir.

Müştərilərə və kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər. Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşması Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə müştəri hesabları, eləcə də fiziki və hüquqi şəxslər, dövlət və kredit təşkilatlarının müddətli depozitləri daxildir. Bu məbləğlər qeyri-törəmə öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır.

Digər borc alınmış vəsaitlər. Digər borc alınmış vəsaitlər dövlət təşkilatları, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı, Azərbaycan İpoteka və kredit Zəmanət Fondu Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyindən cəlb edilmiş borclardan ibarətdir. Bu maliyyə alətləri ilkin olaraq əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdə, sonradan isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə tanınır.

Ehtiyatlar. Öhdəliklər və xərclər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Bank keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər nizamnamə kapitalı kimi təsnif edilir. Biznesin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsi əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Xəzine səhmləri. Bank pay alətlərini geri aldıqda mənfəət vergisi çıxıldıqdan sonra birbaşa əməliyyata aid olan əlavə xərclər daxil olmaqla ödənilmiş məbləğ kapital alətləri yenidən dövriyyəyə buraxılana, satılana və ya ləğv olunana qədər Bankın səhmdarlarına aid olan kapitaldan çıxılır. Belə səhmlər sonradan satıldıqda və ya yenidən dövriyyəyə buraxıldıqda, əldə olunmuş məbləğ kapitala aid edilir.

Dividendlər. Dividendlər elan olunub təsdiqləndiyi dövrdə kapitalda qeydə alınır. Hesabat dövründən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının təsdiqlənməsindən əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat “hesabat tarixindən sonrakı hadisələr” qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Bankın yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarına əsasən həyata keçirilir.

Şərti öhdəliklər. Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması. Gəlirlər Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal edildikdə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə bildikdə tanınır.

Faiz və oxşar gəlir və xərclər. MZVƏD kateqoriyasına aid olan maliyyə alətləri istisna olmaqla, bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, əməliyyat xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və əməliyyat sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Bank tərəfindən alınmış komissiya haqları, Bankın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Bank kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri MZVƏD kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Faiz gəlirləri dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi qalıq dəyərinə effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən EOKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

3-cü Mərhələyə aid edilmiş maliyyə aktivləri üzrə kredit riski sonradan aktivin dəyərsizləşmədiyi təqdirdə azalarsa və bu azalma obyektiv olaraq aktivin dəyərsizləşmiş kimi müəyyən edilməsindən sonra baş verən hadisə (yeni, aktivin bərpa edilməsi) ilə əlaqələndirilərsə, həmin aktiv 3-cü Mərhələdən yenidən təsnifləşdirilir (karantin qaydalarına uyğun olaraq) və faiz gəliri ümumi qalıq dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq etməklə hesablanır. Aktivin 3-cü Mərhələyə aid edilməsinə görə əvvəllər mənfəət və ya zərərdə tanınmayan, lakin aktivin bərpa edilməsindən sonra əldə edilməsi gözlənilən əlavə faiz gəliri dəyərsizləşmənin azalması kimi tanınır.

Haqq və komissiya gəlirləri. Bank haqq və komissiya gəlirlərini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

- *Müəyyən zaman anında göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri*

Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Bank tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri daxildir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

- *Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri*

Haqq və komissiya gəlirləri Bank öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir. Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Xarici valyutaların alqı-satqısı və konvertasiyası. Bank xarici valyutaların alqı-satqısı və mübadiləsi üzrə əməliyyatları kassa və bank hesabları vasitəsilə həyata keçirir. Əməliyyatlar Bank tərəfindən müəyyən edilən və əməliyyat tarixlərində rəsmi məzənnədən fərqli olan məzənnə ilə aparılır. Rəsmi məzənnə ilə Bankın müəyyən etdiyi məzənnə arasındakı fərqlər müəyyən icra öhdəliyi yerinə yetirildiyi anda xarici valyuta əməliyyatları üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Bankın əməliyyat və təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə (“AZN”) təqdim edilir. Xarici valyutada aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə funksional valyutada qeydə alınır. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə qüvvədə olan məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya yenidən çevrilir. Xarici valyutada olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün gəlirlər və zərərər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir (zərər) sətir maddəsi kimi tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatların tarixlərinə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərlə ölçülən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatın müqavilə üzrə valyuta məzənnəsi ilə Mərkəzi Bankın əməliyyat tarixində qüvvədə olan məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlir/zərərin tərkibində əks etdirilir.

31 dekabr tarixinə Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün aşağıdakı rəsmi xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
1 ABŞ dolları	1.7000 AZN	1.7000 AZN
1 Avro	1.9265 AZN	2.0890 AZN

Səhm üzrə mənfəət. Səhm üzrə mənfəət Bankın səhmdarlarının payına düşən mənfəət və ya zərəri hesabat ili ərzində döviyyədə olan adi səhmlərin orta çəkili sayına bölməklə hesablanır.

İşçi heyəti ilə bağlı xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Bankın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Bankın yerli qanunvericiliyə uyğun müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Seqmentlər üzrə hesabat. Seqmentlər haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən hazırlanır və Bankın fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxsinə təqdim edilir. Gəlirləri, maliyyə nəticələri və ya aktivləri bütün seqmentlərin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca şəkildə açıqlanır.

Dövlət subsidiyası. Dövlətdən bazar faiz dərəcəsinə aşağı faizlə cəlb edilmiş kreditlər üzrə gəlir 20 sayılı BMUS-a uyğun olaraq dövlət subsidiyası kimi uçota alınır. 9 sayılı MHBS-ə əsasən belə kreditlər üzrə gəlir kreditin ilkin qalıq dəyəri ilə daxil olan pul vəsaitləri arasında fərq kimi ölçülür. Bu gəlir məbləği Bank tərəfindən təxirə salınır və digər öhdəliklər üzrə tanınır (16 sayılı Qeyd). Bu məbləğ sonradan mənfəət və zərər haqqında hesabatda effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz xərclərinə proporsional olaraq tanınır. 25 sayılı Qeydə nəzər salın.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

4. UÇOT SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ ZAMANI ƏHƏMİYYƏTLİ EHTİMALLAR VƏ MÜLAHİZƏLƏR

Bank növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda əks etdirilən məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin qalıq dəyərində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr, müntəzəm olaraq, rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və ehtimallar irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin qalıq dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan ehtimallara aşağıdakılar daxildir:

Fasiləsizlik prinsipi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlamışdır. Bank hər ay Mərkəzi Bankın müəyyən etdiyi prudensial normativlərin yerinə yetirilməsinə dair hesabatlar hazırlayır və təqdim edir.

Bank 31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə bütün normativləri yerinə yetirmişdir. Prudensial normativlərin yerinə yetirilməsi haqqında ətraflı məlumat 32 sayılı Qeyddə göstərilir.

EOKZ ehtiyatının ölçülməsi. EOKZ-nin ölçülməsi metodologiya, modellər və giriş məlumatlarının müəyyən edilməsinə özündə birləşdirən mühüm bir təxmindir. EOKZ-nin ölçülməsi üzrə metodologiya 29 sayılı Qeyddə açıqlanır. Aşağıdakı komponentlərin kredit zərəri ehtiyat üzrə əhəmiyyətli təsiri vardır: defoltun müəyyən edilməsi, SICR, defolt ehtimalı (“DE”), Defolt vəziyyətində riskə məruz qalma (LGD) və defolt zamanı yaranan zərər (LGD), eləcə də makroiqtisadi ssenari modelləri. Bank, müntəzəm olaraq, ehtimal olunan kredit zərəri və faktiki zərər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün model və giriş məlumatlarını yoxlayır və nəzərdən keçirir.

EOKZ səviyyəsinə uyğun olan gələcəkyönümlü fərziyyələr və onların çəki əmsalları əhəmiyyətli olmamışdır. EOKZ-nin qiymətləndirilməsi və gələcək məlumatların EOKZ modellərinə daxil edilməsi haqqında ətraflı məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır.

PD təxminlərinin 15% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ümumi ehtiyatın 328 min AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 508 min AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı. LGD təxminlərinin 15% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ümumi ehtiyatın 1,155 min AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 2,266 min AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı.

Təkrarlanan kredit alətləri (məsələn kredit kartları və limitdən çox istifadələr) üzrə kredit riskləri. Müəyyən kredit alətləri üzrə Bankın kredit zərərlərinə məruz qalması riski hətta bu alət üzrə müqavilə şərtlərində göstərilmiş müddətdən daha artıq ola bilər. Bu istisna həm kredit, həm də kredit verilməsi üzrə istifadə edilməmiş öhdəliklər kimi elementlərdən ibarət olan və Bankın müqavilə çərçivəsində müştəridən ödənişləri geri tələb etmə və ya verilməmiş kredit məbləğini ləğv etmə kimi imkanlarının da praktiki olaraq kredit riskinə məruz qalma səviyyəsini məhdudlaşdırma bilmədiyi müəyyən təkrarlanan kredit alətlərinə tətbiq edilir.

Belə alətlər üzrə Bank EOKZ məbləğini Bankın kredit riskinə məruz qaldığı faktiki müddət üzrə hesablayır və EOKZ məbləğinə rəhbərliyin bu alətlə həyata keçirdiyi tədbirlər nəticəsində düzəlişlər edilmir. Bu istisnanın tətbiq edilməsi mülahizələrdən istifadə olunmasını tələb edir. Rəhbərlik həm pərakəndə, həm də kommersiya kreditləri üzrə bu istisnadan istifadə edərkən öz təxmin və fərziyyələrinə istinad etmişdir. Bank bu istisnadan istifadə edərkən kredit alətlərinin aşağıdakı xüsusiyyətlərini nəzərə almışdır: (a) hər hansı bir sabit ödəmə müddəti və ya ödəniş strukturu mövcud deyil, (b) praktikada müqavilə şərtlərindən irəli gələrək müqavilənin ləğv edilməsi kredit riskinə məruz qalma səviyyəsinin gündəlik idarə olunması prosesinin nəticəsi olaraq həyata keçirilmir və müqavilənin ləğvi yalnız Bankın kredit alətinin fərdi təhlili zamanı artması ilə bağlı məlumatlar əldə etdikdə baş verir, (c) kredit riskinə məruz qalma riski kollektiv qaydada idarə olunur. Əlavə olaraq, Bank EOKZ məbləğinin hesablanması üçün müddəti, eləcə də riskə məruz qalmanın başlanması və başa çatması tarixlərini təyin edərkən mülahizələrdən istifadə etmişdir.

Bank aşağıdakılarla bağlı əvvəlki məlumatlardan və öz təcrübəsindən istifadə etmişdir: (a) bənzər kredit alətləri üzrə Bankın kredit riskinə məruz qalması müddəti, eləcə də kredit aləti üzrə son əhəmiyyətli dəyişikliyin baş verməsi tarixi və müvafiq olaraq SICR dəyərləndirilməsi üçün ilkin nöqtənin təyin edilməsi, (b) bənzər kredit alətləri üzrə SICR təyin edilmə anından sonra defolt halının baş verməsi anına qədər olan zaman müddəti və (c) kredit riskinin idarə olunması ilə bağlı tədbirlər (məsələn, istifadə edilməmiş kredit məbləğinin azaldılması və ya ləğv edilməsi), gözlənilən başa çatma tarixinə təsir edən ilkin ödənişlər və bu kimi digər amillər. Bu amilləri tətbiq edərkən Bank təkrarlanan kredit alətləri portfelinə alt kateqoriyalara bölür və əvvəlki məlumatlara və təcrübəyə əsaslanaraq ən uyğun sayılan müvafiq amilləri bu alt kateqoriyalara tətbiq edir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTI

MALIYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Kredit Riski üzrə Əhəmiyyətli Artım (“SICR”). Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını müəyyənləşdirmək üçün Bank hesabat tarixinin sonunda maliyyə alətinin ömürlük müddəti ərzində baş verən defolt riskini ilk dəfə tanınma tarixində mövcud olan risk ilə müqayisə edir. Qiymətləndirmə hesabat dövrünün sonunda kredit riskinin müəyyən bir səviyyəsinə çatmaq üçün deyil, kredit riskinin nisbi artımını təyin etmək məqsədilə nəzərdən keçirir. Bank müştəri portfelinin davranış aspektləri də daxil olmaqla, bir sıra amilləri özündə əhatə edən xüsusi səy göstərmədən və xərc çəkmədən mövcud olan bütün məqbul və dəstəklənən gələcəkyönümlü məlumatları nəzərə alır. Bankın rəhbərliyi kredit riskinin artması üzrə davranış göstəricilərini kredit alətləri üzrə gecikmələrin baş verməsindən öncə təyin etmiş və istər fərdi kredit aləti səviyyəsində, istərsə də alətin aid olduğu portfel səviyyəsində müvafiq sayılan gələcəklə bağlı məlumatları kredit riskinin dəyərləndirilməsi zamanı nəzərə almışdır. 29 sayılı Qeydə nəzər salın.

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi. Biznes modeli maliyyə aktivinin təsnifləşdirilməsini təyin edən amildir. Rəhbərlik biznes modellərinin dəyərləndirilməsi zamanı maliyyə alətləri üzrə birləşdirmə və portfelə aid etmə səviyyəsini təyin edərkən mülahizələrdən istifadə etmişdir. Satış əməliyyatlarını dəyərləndirərkən Bankın rəhbərliyi bu satışların müntəzəmliyi, zamanı və dəyəri barədə tarixi məlumatları, eləcə də satışın səbəbləri və gələcək satışlarla bağlı proqnozları nəzərə alır. Kreditin pisləşməsi ilə əlaqədar potensial zərərlərin minimal həddə salınması ilə bağlı həyata keçirilən satış əməliyyatları “toplamaq üçün saxlanılma” biznes modelinin parametrlərinə uyğun gəlir. Alətin kredit riskinin idarə olunması ilə bağlı olmayan, müddəti bitməmiş həyata keçirilən digər satışlar da, fərdi və kollektiv qaydada müntəzəm olmadıqda və dəyər olaraq əhəmiyyət kəsb etmədikdə “toplamaq üçün saxlanılma” biznes modeli çərçivəsində dəyərləndirilir. Bankın rəhbərliyi satış əməliyyatlarının əhəmiyyətli səviyyəsini bu satışların dəyərinin biznes modeli üzrə qiymətləndirilən portfelin dəyərinə olan nisbəti şəklində həmin portfelin orta müddəti üzrə təhlil edir. Əlavə olaraq, yalnız stresli vəziyyətlərdə və ya Bankın nəzarətindən kənar olan ayrıca bir hadisəyə cavab məqsədilə həyata keçirilməsi güman edilən satış əməliyyatları biznes modelinin məqsədləri üçün təsadüfi sayılır və müvafiq maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi prosesinə təsir göstərmir.

“Toplamaq üçün saxlanılma və satış” biznes modeli dedikdə, aktivlərin əsasən nağd vəsaitlərin toplanılması üçün saxlanılması nəzərdə tutulur, yalnız bu biznes modelinin məqsədlərinə nail olmaq üçün likvidlik ehtiyacının idarə olunması, müəyyən bir gəlir göstəricilərinə nail olunması və ya maliyyə aktivlərinin müddətlərinin bu aktivləri maliyyələşdirmək üçün istifadə edilən maliyyə öhdəliklərinin müddətlərinə uyğunlaşdırılması kimi bir sıra satış əməliyyatları da model çərçivəsində nəzərə alınır.

Qalıq aktivlər kateqoriyası elə maliyyə aktivləri portfellerindən ibarətdir ki, nağd vəsaitlərin reallaşdırılmasının əsas təyinatı satış vasitəsilə, məsələn ticarət məqsədilə satışın elementlərinin açıq şəkildə nəzərə çarpan olduğu hallar üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Bankın borc qiymətli kağızları, bu qiymətli kağızların yalnız stress vəziyyətində satılacağına dair fərziyyə əsasında yığılmaq üçün saxlanılan kimi təsnif edilir.

Nağd vəsaitlər axınının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olmasının dəyərləndirilməsi (“YƏMFÖ”). Maliyyə aktivləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün mülahizələrin irəli sürülməsi tələb edilir. Belə bir mülahizə irəli sürərkən Bank aşağıdakıları nəzərə alır:

- Pul axınlarının miqdarını və müddətini dəyişdirəcək şərti hadisələr;
- Leverage xüsusiyyətləri;
- Avans şərtləri və müddətin uzadılması;
- Bankın müəyyən aktivlər üzrə pul axınları ilə bağlı tələblərini məhdudlaşdıran şərtlər (məsələn, reqress hüququ olmadan maliyyələşdirmə);
- Pulun zaman dəyəri elementinin uçotunu dəyişdirən şərtlər (məsələn, faiz dərəcələrinin müntəzəm olaraq yenidən nəzərdən keçirilməsi).

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTI

MALIYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Pulun zaman dəyəri elementi aşağıdakı hallarda dəyişdirilə bilər, məsələn, müqavilə üzrə faiz dərəcəsi mütəmadi olaraq dəyişildikdə, lakin bu dəyişikliyin müddəti borc aləti üzrə faiz dərəcəsinin qüvvədə olduğu müddətə uyğun gəlmədikdə (məsələn, kredit üç aylıq banklararası faiz dərəcəsinə əsaslanır, lakin həmin faiz dərəcəsi hər ay dəyişdirilir). Pulun zaman dəyərinin dəyişdirilməsi effekti hər bir dövrdə və məcmu olaraq maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində müvafiq alət üzrə nağd pul axınlarını yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olan nağd pul axınlarından ibarə baza borc aləti ilə müqayisə etməklə qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə maliyyə bazarlarında baş verə bilən əsaslandırılmış mümkün maliyyə stress-senariləri daxil olmaqla, bütün əsaslandırılmış mümkün ssenarilər üçün həyata keçirilmişdir. Ssenaridə nəzərdə tutulan nağd pul axınları bazadan əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə, qiymətləndirilən alət üzrə nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun gəlmir və maliyyə aləti sonradan MZVƏD kateqoriyasında qeydə alınır.

Bankın rəhbərliyi müqavilə üzrə nəzərdə tutulan nağd pul vəsaitlərinin axınını dəyişdirmək qabiliyyətinə malik olan müqavilə şərtlərini təyin etmiş və nəzərə almışdır. Kredit sazişinin müddəalarına görə vaxtından öncə ödənişlərin mümkün olması və bu ödənişlərin əsas məbləğ və hesablanmış faizlərlə, eləcə də ilkin ödənişlə əlaqədar müştəridən alınmalı olan haqq və komissiyalarla bağlı olması halında YƏMFÖ üzrə kriteriyalar yerinə yetirilmiş sayılır. Aktiv üzrə əsas məbləğə ilkin tanınma zamanı mövcud olan ədalətli dəyərlə sonrakı dövrlərdə əsas məbləğ üzrə ödənişlər (yəni effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə hesablanmış faiz ödənişləri nəzərə alınmadan yerdə qalan məbləğ) arasındakı fərq aid edilir. Bu prinsipə istisna olaraq standart, həm də müəyyən ilkin ödəmə xüsusiyyətlərinə malik olan və aşağıdakı YƏMFÖ şərtlərinə cavab verən alətlərin də nəzərə alınmasına icazə verir: (i) maliyyə aktivi ilkin olaraq premiya və ya diskontla hazırlanmışdır, (ii) ilkin ödəniş məbləği müqavilə üzrə nəzərdə tutulmuşdur və əsas məbləğ, hesablanmış faizlər və məntiqli sayılan məbləğdə olmaqla müqaviləyə əvvəlcədən xitam verməklə bağlı kompensasiya ilə bağlıdır və (iii) ilkin ödəniş imkanı yaradan müddəanın ədalətli dəyəri ilkin tanınma zamanı əhəmiyyətli sayılmır. Bankın kredit müqavilələrində nəzərdə tutulmuş müddəalar müəyyən makroiqtisadi və ya tənzimləmə ilə bağlı yaranmış hallara cavab olaraq faiz dərəcələrinə dəyişikliyin edilməsinə icazə verir. Bankın rəhbərliyi mülahizələrdən istifadə etməklə bank sektorunda rəqabətin mövcud olması və Bankdan kredit alan müştərilərin potensial olaraq kreditləri yenidən maliyyələşdirmə imkanlarının olması fonunda faiz dərəcələrinin bazar faiz dərəcələrinə nisbətən artırılmasının mümkün olmaması qənaətinə gəlmiş və bu hal üzrə yaranan nağd pul vəsaitlərini YƏMFÖ çərçivəsində dəyərləndirmişdir.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərində dəyişikliklər baş verdikdə (məsələn şərtlər yenidən razılaşdırıldıqda), Bankın rəhbərliyi ilk olaraq dəyişikliyin əhəmiyyətliliyinə, ilkin tanınmış maliyyə aktivinə xitam verilməsi və ədalətli dəyərdə yeni maliyyə aktivinin tanınması zərurətinə nəzər yetirir. Bu dəyərləndirmə, əsasən, müvafiq mühasibat siyasətində təsvir edilmiş keyfiyyət parametrlərinə əsaslanır və kifayət qədər mülahizələrdən istifadə olunmasını tələb edir. Xüsusən də, Bankın rəhbərliyi kredit dəyərsizləşməsinə məruz qalmış və şərtləri yenidən razılaşdırılmış maliyyə aktivinin tanınmasının dayandırılması və ikin tanınma zamanı kredit zərərinə məruz qalmış yeni alətin tanınmasına zərurətin olması məsələsində mülahizələrdən istifadə edir. Tanınmaya xitam verilməsi üzrə dəyərləndirmə zamanı müqavilə şərtlərinə edilən dəyişikliklərin kredit aləti üzrə gözlənilən (məhz müqavilə üzrə deyil gözlənilən) nağd pul vəsaitlərin hərəkətinə edilən təsir üzrə risk və mükafatlar nəzərə alınır. Bankın rəhbərliyi hesab edir ki, belə kreditlərin şərtlərinin yenidən razılaşdırılması nəticəsində risk və mükafatlar dəyişməmiş, buna görə də bütün belə kreditlər üzrə kredit alətinin tanınmasına xitam verilməmiş və kredit dəyərsizləşməsi üzrə aid olduğu mərhələdən digərinə köçürülməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin silinmə siyasəti. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bankın bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Borcların silinməsi tanınmanın dayandırılması hesab edilir. Bank müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülən maliyyə aktivlərini silə bilər. Yekun məhkəmə qərarı olan işlər İdarə Heyətinin təqdimatına əsasən Müşahidə Şurasının protokolları əsasında məhkəmə qərarı ilə müəyyən edilmiş məbləğ miqdarında balansdankənar hesaba köçürülür. Bu səbəbdən defolt olmuş kreditlərin ümumi qalıq dəyəri silinmişdir. Hər hansı sonrakı bərpalar kredit zərəri ehtiyatına daxil edilir.

Vergilər. Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Vergi yoxlamaları yoxlamanın keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhli münasibdir və Bankın vergi mövqeyi dəyişməz qalacaqdır.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Təminatın dəyərini müəyyən edilməsi. Rəhbərlik təminatın bazar dəyərini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Rəhbərlik təminatın ədalətli dəyərini cari vəziyyətə uyğunlaşdırmaq üçün öz mülahizəsindən və ya müstəqil rəyden istifadə edir. Tələb edilən təminat məbləği və ya girov kontragentin kredit riskinin qiymətləndirməsindən asılıdır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması. Bank adi fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınmalıdır. Lakin həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

İcarə müddətinin müəyyən edilməsi. Bank müqaviləyə xitam verilməsi ilə bağlı bir tərəfin digərinə 3 ay əvvəl bildiriş göndərməyəcəyi halda avtomatik olaraq yenilənən müddətsiz müqavilələr əsasında üçüncü tərəflərdən ofis sahələri icarəyə götürür. Bank belə müqavilələr üzrə ləğv etmə seçimi olmayan icarə müddətini müəyyən edərkən müqavilələrə xitam veriləcəyi halda tətbiq ediləcək cərimələri, o cümlədən icarəyə götürülmüş əmlakın əsaslı təmiri, yerdəyişmə xərcləri və ya binaların Bankın fəaliyyəti üçün əhəmiyyəti kimi iqtisadi antistimulları nəzərə alır. Bunun nəticəsində dəyəri əhəmiyyətli olan ofis sahələrinin icarə müddəti 3-5 il müəyyən edilmişdir.

Əmlak və avadanlıqların faydalı istifadə müddətinin yenidən nəzərdən keçirilməsi. Əmlak və avadanlıqların faydalı istifadə müddətinin müəyyən edilməsi oxşar aktivlər ilə bağlı mövcud təcrübəyə əsasən peşəkar mülahizələr tətbiq etməklə aparılmışdır. Belə aktivlərlə bağlı gələcək iqtisadi faydalar əsasən onların istifadəsi nəticəsində əldə ediləcəkdir. Lakin avadanlığın texniki və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması kimi digər amillər bu aktivlərlə bağlı iqtisadi faydaların azaldılmasına gətirib çıxarır. Rəhbərlik aktivlərin cari texniki vəziyyətini və bu aktivlərin Banka iqtisadi fayda gətirəcəyi təxmin edilən dövrü nəzərə alaraq, əsas vəsaitlərin qalan faydalı istifadə müddətini müəyyən edir. Bu zaman aşağıdakı əsas amillər nəzərə alınır: (a) aktivlərin gözlənilən istifadə müddəti; (b) istismar göstəriciləri və texniki xidmət qaydalarından asılı olan gözlənilən fiziki köhnəlmə və aşınma; və (c) bazar şərtlərindəki dəyişikliklər nəticəsində avadanlığın texnoloji və kommersiya baxımından köhnəlməsi.

5. YENİ VƏ YA YENİDƏN İŞLƏNMİŞ STANDARTLARIN VƏ ONLARA DAİR ŞƏRHLƏRİN TƏTBİQİ

Cari ildə Bank Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (MUBSS) və MUBSS-un Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhləri Komitəsi (BMHŞK) tərəfindən qəbul edilmiş, Bankın fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış hesabat dövrlərinə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənmiş standartları və onlara dair şərhləri qəbul etmişdir.

Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (BMUSS), Banklararası təklif olunan faiz həddi (“İBOR”) üzrə aparılan islahatların maliyyə hesabatlılığı üzrə yaranan biləcək potensial təsirinə cavab olaraq, “**Baza Faiz Dərəcəsi İslahatı**”nı (9 sayılı MHBS, 39 sayılı BMUS və 7 sayılı MHBS-ə edilmiş Düzəlişləri) dərc etmişdir. İslahatlar hedcinq edilmiş maddənin və ya hedcinq alətinin göstəricilərinə əsaslanan pul axınlarının vaxtı və/və ya məbləği ilə bağlı qeyri-müəyyənliyə səbəb olarsa, hedcinq əlaqəsi təsirə məruz qalır. Bu düzəlişlərin heç bir faiz dərəcəsi hedcinq əlaqəsi olmadığı üçün Bankın maliyyə hesabatlarına təsiri yoxdur.

3 sayılı MHBS Müəssisələrin Birləşməsi. “Müəssisə” tərifinə edilən Düzəliş – Düzəlişlər şirkətlərə əldə edilmiş aktivlərin müəssisə və ya aktivlər qrupu olduğunu müəyyənləşdirməyə kömək edəcək.

Edilmiş düzəliş biznes xidmətlərinin nəticələrinin müştəriləri məhsul və xidmətlər ilə təmin etmək olduğunu vurğulayır. Halbuki əvvəlki anlayışa əsasən, biznes anlayışı dividend şəklində, daha aşağı xərclərə və ya investirlərə və digərlərinə iqtisadi mənfəət təmin etmək məqsədi daşıyırdı.

Alınan aktivin biznes və ya aktivlər qrupu olduğunu fərqləndirmək vacibdir, çünki alıcı qudvili yalnız biznes alarkən tanıyır. Dəyişikliklərə əsasən, “biznes”in yeni tərfi müştərilərə məhsul və ya xidmətlərin göstərilməsi, investisiya gəlirinin yaranması (məsələn, dividendlər və faizlər) və ya adi fəaliyyətdən digər gəlirlər yaranmasının ayrılmaz tərkibidir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

“Əhəmiyyətlik” anlayışının yeni tərfi – MUBSS şirkətlərin əhəmiyyətliklə bağlı qərarları daha asan verməsi üçün əhəmiyyətlik prinsipinə düzəlişlər dərc etmişdir. Yeni dəyişikliklər “Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı” adlı 1 sayılı BMUS və “Mühasibat Uçotu Qaydaları, Uçot Ehtimallarındakı Dəyişikliklər və Xətalər” adlı 8 sayılı BMUS-a şamil edilir.

Dəyişikliklər əhəmiyyətliliyin tərfini və bu günə qədər MHBS-in digər standartlarında göstərilmiş olan əhəmiyyətlik prinsiplərinin tətbiqi ilə bağlı təlimatları da hesabat hazırlayanlar üçün aydınlaşdırır. Yeni tərifə əsasən, məlumat o zaman əhəmiyyətli sayılır ki, onun gizlədilməsi, təhrif edilməsi və ya dəyişdirilməsinin maliyyə hesabatlarını ümumi məqsədlər üçün istifadə edən əsas tərəflərin qərarlarına təsir etməsi ehtimal edilir və bu məlumat hesabat hazırlayan konkret müəssisə üzrə maliyyə məlumatı xarakterinə malikdir.

15 may 2020-ci ildə BMUSS tərəfindən “COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştləri”nə (16 sayılı MHBS-ə edilmiş Düzəliş) icarəçilərin COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinin icarə modifikasiyası olub-olmadığının qiymətləndirilməsinə dair güzəşt ilə təmin edilməsi düzəlişi edilmişdir.

COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştləri üzrə dəyişikliklər (16 sayılı MHBS-ə edilmiş düzəliş) 16 sayılı MHBS-ə aşağıdakı düzəlişləri etmişdir:

- icarəçilərin COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinin icarə modifikasiyası olub-olmadığının qiymətləndirilməsinə dair güzəşt ilə təmin edilməsi;
- güzəşt tətbiq edən icarəçilərdən, icarə modifikasiyası olmadığı kimi, COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştlərini hesaba vermələrinin tələb edilməsi;
- güzəşt tətbiq edən icarəçilərdən bu faktı açıqlamalarının tələb edilməsi; və
- icarəçilərdən 8 sayılı BMUS-a uyğun olaraq güzəşt tədbirlərinin retrospektiv şəkildə tətbiq etmələrinin və əvvəlki dövr rəqəmlərini yenidən təkrar etməmələrinin tələb edilməsi.

Düzəlişlər 1 iyun 2020-ci il tarixindən etibarən qüvvədədir. Düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir. Bu standartın qəbul edilməsi maliyyə hesabatlarına hər hansı bir formada təsir etməmişdir.

Əksi qeyd olunmadığı halda, yeni standartların Bankın konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməsi gözlənilmir.

6. DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIŞ STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR

Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq edilməsi tarixində Bank tərəfindən, qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl qəbul edilmiş standart və şərhərdən əlavə, aşağıda göstərilən standart və şərhlər dərc edilmiş, lakin qüvvəyə minməmişdir.

17 sayılı MHBS - “Sığorta müqavilələri” 2017-ci ilin may ayında dərc olunmuşdur və 4 sayılı MHBS “Sığorta müqavilələri”ni əvəz edir. Yeni standart sığorta müqavilələrinin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir. Müəssisə buraxdığı təkrarsığorta müqavilələri də daxil olmaqla sığorta müqavilələrinə; əlində olan təkrarsığorta müqavilələrinə; imtiyazlı iştirak xüsusiyyətləri ilə buraxdığı investisiya müqavilələrinə; müəssisənin bağladığı sığorta müqavilələrinə “Sığorta müqavilələri” adlı 17 sayılı MHBS-i tətbiq etməlidir.

17 sayılı MHBS, 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya ondan sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədədir. “Müştərilərlə Müqavilələrdən Əldə Edilən Gəlir” adlı 15 sayılı MHBS və “Maliyyə Alətləri” adlı 9 sayılı MHBS standartları ilə birlikdə tətbiq olunduğu təqdirdə, erkən tətbiqinə icazə verilir.

Öhdəliklərin təsnifatına aydınlıq gətirilməsi ilə bağlı 1 sayılı BMUS üzrə Düzəlişlər – 2020-ci il yanvar ayında BMUSS “Cari və Uzunmüddətli olmaqla, Öhdəliklərin Təsnifatı”nı (1 sayılı BMUS üzrə Düzəlişlər) dərc etmişdir. Düzəlişlər öhdəliklərin 1 sayılı BMUS-a əsasən, hesabat tarixinə müqavilə razılaşmaları üzrə təsnifatına daha ümumi yanaşma təklif edir. Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli olmaqla təsnifatı üzrə düzəlişlər (1 sayılı BMUS üzrə Düzəlişlər) aktiv, öhdəlik üzrə gəlirlərin və ya xərclərin tanınma müddətinə və ya məbləğinə, eləcə də bu anlayışlar üzrə müəssisənin təqdim etdiyi açıqlamalara deyil, yalnız öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı təqdimatına təsir edir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədədir və retrospektiv şəkildə tətbiq olunmalıdır. Düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTI

MALIYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyə Uçotunun Konseptual Əsaslarına İstinad – 3 sayılı MHBS-yə edilmiş Düzəliş - 2020-ci ilin may ayında BMUSŞ tərəfindən “Müəssisələrin birləşməsi” adlı 3 sayılı MHBS-ə düzəliş dərc edilmişdir. Düzəliş 2018-ci ilin mart ayında dərc edilmiş “Maliyyə Hesabatlılığının Konseptual Əsasları”na istinad ilə birlikdə, bu düzəlişin tələblərini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmədən, 1989-cu ildə dərc edilmiş “Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdimatın Əsasları”na edilən istinadın əvəz olunmasını nəzərdə tutur. Şura eyni zamanda, 37 sayılı BMUS və ya “Təminatlar” adlı 21 sayılı BMHŞK çərçivəsində, ayrı olaraq yaranırsa, borclar və şərti öhdəliklər üçün yaranan potensial “2 gün” mənfəət və ya zərərlərdən yayınmaq üçün 3 sayılı MHBS-in tanınma prinsipinə istisna da əlavə etmişdir. Eyni zamanda, Şura “Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Əsasları”na istinadın əvəz edilməsindən təsirlənməyəcək şərti aktivlər üçün 3 sayılı MHBS-in mövcud təlimatına dair izahlar verməyi qərarlaşdırmışdır. Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və perspektivli şəkildə tətbiq olunur.

Əmlak, Tikili və Avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan İstifadədən əvvəl Daxilolmalar- 16 sayılı BMUS-a edilən düzəlişlər. 2020-ci ilin may ayında, BMUSŞ müəssisələrin əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərindən, rəhbərliyin nəzərdə tutduğu qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün həmin aktivləri lazımı yerə və şəraitə çatdırarkən istehsal olunan aktivlərin satışından əldə olunan gəlirləri çıxmağı qadağan edən “Əmlak, Tikili və Avadanlıqlar – Nəzərdə tutulan İstifadədən əvvəl Daxilolmalar” düzəlişini dərc etmişdir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür aktivlərin satışından əldə olunan gəlirləri və bu aktivlərin istehsal xərclərini mənfəət və zərər hesabında tanıyır. Dəyişiklik 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya ondan sonra istifadəyə verilə bilən əmlak, tikili və avadanlıqlara retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir.

Ağır Şərtli Müqavilələr – Müqavilənin Yerinə Yetirilməsinə dair Xərclər – 37 sayılı BMUS-a edilən düzəlişlər. 2020-ci ilin may ayında, BMUSŞ, 37 sayılı BMUS-a müqavilənin ağır şərtli və ya zərər yaranan olduğunu qiymətləndirərkən müəssisənin hansı xərcləri nəzərə alması barədə düzəlişlər etmişdir. Düzəlişlər “birbaşa əlaqəli xərc yanaşması”nı tətbiq edir. Mal və ya xidmətləri təmin etmək üçün birbaşa müqaviləyə aid olan xərclərə həm artan xərclər, həm də müqavilə fəaliyyətləri ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi daxildir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqavilə ilə əlaqəli deyil və müqavilə üzrə qarşı tərəf üçün açıq şəkildə ödənilməli olmadıqca istisna olunur. Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir.

1 sayılı MHBS “Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlılığı Standartlarının İlk dəfə Tətbiqi” – ilkin tətbiq edən törəmə olaraq. BMUSŞ 2018-2020-ci il üzrə illik təkmilləşdirmələr çərçivəsində 1 sayılı MHBS-də “Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının ilk dəfə qəbul edilməsi”ndə dəyişiklik etmişdir. Dəyişiklik ana müəssisənin MHBS-ə keçid tarixinə əsasən, ana müəssisə tərəfindən bildirilən məbləğlərdən istifadə etməklə, məcmu çevirmələr üzrə fərqlərini ölçmək üçün 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən bir törəmə müəssisəyə icazə verir. Bu düzəliş 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən bir asılı və ya birgə müəssisəyə də tətbiq edilir. Dəyişiklik 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir.

9 sayılı MHBS Maliyyə Alətləri - Maliyyə öhdəliklərinin silinməsi üzrə “10 faiz” dəyərində test üzrə iştirak haqqı. MHBS standartları prosesinə 2018-2020-ci illərdə illik təkmilləşdirmələrin bir hissəsi olaraq, BMUSŞ 9 sayılı MHBS-ə düzəliş etmişdir. Düzəliş bir müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmadığını qiymətləndirərkən əlavə etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu rüsumlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən başqasının adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxil olmaqla borcalanla borc verən arasında ödənilən və ya alınan ödənişlər daxildir. Müəssisə düzəlişi müəssisənin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya ondan sonra dəyişdirilmiş və ya mübadilə edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir. Düzəliş 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Bank müəssisənin bu düzəlişin ilk tətbiq olunduğu illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya ondan sonra dəyişdirilən və ya mübadilə edilən maliyyə öhdəliklərinə düzəlişləri tətbiq edəcəkdir.

“41 sayılı BMUS Kənd Təsərrüfatı” – Ədalətli dəyər ölçmələrində vergi. MHBS standartları prosesinə 2018-2020-ci illərdə illik təkmilləşdirmələrin bir hissəsi olaraq, BMUSŞ 41 sayılı BMUS “Kənd Təsərrüfatı Standartı”na dəyişiklik etmişdir. Dəyişiklik 41 sayılı BMUS-un 22-ci bəndində müəssisələrin, 41 sayılı BMUS çərçivəsində aktivlərin ədalətli dəyərini ölçərkən vergitutma üçün pul axınlarını istisna etməsi tələbini aradan qaldırır. Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya bu tarixdən sonra ədalətli dəyər ölçmələrinə perspektivli şəkildə tətbiq edir. Düzəlişin erkən tətbiqinə icazə verilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

10 sayılı MHBS “Konsolidə Edilmiş Maliyyə Hesabatları” və 28 sayılı BMUS (düzəlişlər): “İnvestor və onun Asılı və ya Birgə Müəssisəsi arasında Aktivlərin Satışı və ya Ötürülməsi”– 10 sayılı MHBS və 28 sayılı BMUS-a edilən düzəlişlər investor, onun asılı müəssisəsi və birgə müəssisə arasında aktivlərin satışı və ya ötürülməsi üzrə vəziyyəti ehtiva edir. Düzəlişlər xüsusi olaraq kapital metodu ilə konsolidasiya edilən əlaqəli və birgə müəssisələrlə biznes əməliyyatları aparmayan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı olan gəlir və zərərlərin, ana müəssisənin mənfəət və zərər hesabatında əlaqəsi olmayan investorun həmin əlaqəli və ya birgə müəssisədə olan payına düşən hissəyə müdaxilə etməmək şərti ilə tanınmasını tələb edir.

Eynilə, istənilən keçmiş törəmə müəssisədə (kapital metodu ilə konsolidasiya edilən assosiasiya və birgə müəssisəyə çevrildikdə) saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərlə yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların yeni assosiasiya və ya birgə müəssisədəki payları müqabilində tanınır. Düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixi hələ ki, MUBSSŞ tərəfindən müəyyən edilməmişdir, lakin düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir.

Əksi qeyd olunmadığı halda, yeni standartların Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməsi gözlənilmir.

7. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Nağd pul vəsaitləri	19,898	25,319
ARMB tərəfindən buraxılmış ilkin ödəmə müddəti 90 gündən az olan notlar	9,570	-
ARMB-dəki qalıqlar (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa)	2,089	11,026
Digər banklardakı müxbir hesablar və overnəyət depozitlər	6,748	4,807
Pul vəsaitləri və onlann ekvivalentləri	38,305	41,152

Digər kredit təşkilatlarındakı cari hesablar rezident və qeyri-rezident banklarda müvafiq olaraq 48 min AZN (31 dekabr 2020: 24 min AZN) və 6,700 min AZN (31 dekabr 2020: 4,783 min AZN) məbləğində müxbir hesablar üzrə faiz hesablanmayan qalıqlardan ibarətdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ümumi qalığı 2 kontragent bankda (2020: 4 bank) hər biri üzrə ayrılıqda 100 min AZN-dən çox olmuşdur. Həmin pul vəsaitlərinin cəmi 6,225 min AZN (2020: 4,749 min AZN) və ya pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin 16.25%-ni (2020: 11.54 %) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bankın kredit riskinin təsnifatı sistemi 29 sayı Qeyddə təsvir edilir.

	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar çıxılmaqla	Müxbir hesablar və overnəyət depozitlər	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	6,434	6,434
- Yüksək dərəcə	11,659	55	11,714
- Orta dərəcə	-	259	259
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11,659	6,748	18,407

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bankın kredit sisteminin təsnifatı sistemi 29 sayılı Qeyddə təsvir edilir.

	ARMB-dəki qalıqlar, mecburi ehtiyatlar çoxalmaqla	Müxbir hesablar və overnəyət depozitlər	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	4,526	4,526
- Yüksək dərəcə	11,026	258	11,284
- Orta dərəcə	-	23	23
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11,026	4,807	15,833

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələyə ald edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Bank pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması 29 sayılı Qeyddə göstərilir.

8. KREDİT TƏŞKİLATLARINDAN ALINACAQ VƏSAİTLƏR

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərə daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	875	745
Digər banklarda və kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş ödəmə müddəti üç aydan çox olan depozitlər	1,567	1,569
Çıxılsın: kredit zərəri ehtiyatı	-	(2)
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	2,442	2,312

Kredit təşkilatları müştərilərdən müvafiq olaraq milli və xarici valyutada cəlb etdiyi vəsaitlərin əvvəlki ay üzrə orta həcmnin 0.5% və 1% (31 dekabr 2020-ci il: 0.5% və 1%) məbləğində faiz hesablanmayan pul depozitini (məcburi ehtiyatlar) Mərkəzi Bankda saxlamalıdır.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit riski səviyyələri əsasında kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər üzrə qalıqların (ARMB-dəki məcburi qalıqlar çoxalmaqla) kredit keyfiyyətinə görə təhlili, eləcə də ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə onların üç mərhələ üzrə açıqlanması göstərilir. Bank tərəfindən istifadə edilən kredit riskinin təsnifatı sistemi və EOKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması, o cümlədən digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə qalıqlara tətbiq edilən defolt və kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR) anlayışı haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə açıqlanır. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər üzrə qalıqların qalığı dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal dərəcəsi əks etdirilir:

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşməsi üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
<i>Digər banklarda yerləşdirmələr</i>			
- Ən yüksək dərəcə	1,567	-	1,567
- Yüksək dərəcə	875	-	875
Ümumi qalıq dəyəri	2,442	-	2,442
Kredit zərəri ehtiyatı	-	-	-
Qalıq dəyəri	2,442	-	2,442

Aşağıdakı cədvəldə kredit risk dərəcələrinə əsasən 31 dekabr 2020-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq borc qalıqlarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili və EOKZ-nin ölçülməsi məqsədilə üç mərhələdə digər banklardan alınacaq borc qalıqları açıqlanır.

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşməsi üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
<i>Digər banklarda yerləşdirmələr</i>			
- Ən yüksək dərəcə	1,567	-	1,567
- Yüksək dərəcə	745	-	745
- Defolt	-	2	2
Ümumi qalıq dəyəri	2,312	2	2,314
Kredit zərəri ehtiyatı	-	(2)	(2)
Qalıq dəyəri	2,312	-	2,312

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın 2 qarşı tərəf bankda (31 dekabr 2020-ci il: 2 bank) ümumi məbləğləri 100 min AZN-dən yuxarı olan qalıqları olmuşdur. Bu əmanətlərin ümumi məcmu məbləği 1,567 min AZN (31 dekabr 2020-ci il: 1,567 min AZN) təşkil etmişdir. Qalıq məbləğlər ARMB-də məcburi ehtiyatları təmsil edir.

9. MÜŞTƏRİLƏRƏ VERİLMİŞ KREDİTLƏR VƏ AVANSLAR

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlərin ümumi qalıq dəyəri	266,811	217,429
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(10,996)	(14,660)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	255,815	202,769

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin və avansların ümumi qalıq dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2021-ci il			31 dekabr 2020-ci il		
	Ümumi qalıq dəyəri	Kredit zərəri üzrə ehtiyat	Qalıq dəyəri	Ümumi qalıq dəyəri	Kredit zərəri üzrə ehtiyat	Qalıq dəyəri
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər</i>						
Korporativ kreditlər	80,069	(6,011)	74,058	65,248	(4,688)	60,560
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>						
Ümumi məqsədli istehlak kreditləri	136,463	(3,912)	132,551	101,804	(6,203)	95,601
İpoteka kreditləri	29,019	(38)	28,981	27,286	(285)	27,001
Mikro biznes kreditləri	21,260	(1,035)	20,225	23,091	(3,484)	19,607
Amortizasiya olunmuş dəyərle müştərilərə verilmiş cəmi kreditlər və avanslar	266,811	(10,996)	255,815	217,429	(14,660)	202,769

Əlaqədar tərəflərin qalıqları haqqında daha ətraflı məlumat üçün 31 sayılı Qeydə baxın.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəllərdə hesabat dövrü ilə müqayisəli dövrlərin əvvəlinə və sonuna amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə kredit zərərləri üzrə ehtiyatda və ümumi qalıq dəyərində dəyişikliklər açıqlanır:

	Kredit zərəri üzrə ehtiyat				Ümumi qalıq dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üçün ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Total	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üçün ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	
Korporativ kreditlər								
1 yanvar 2021-ci il tarixinə	760	1,016	2,912	4,688	48,815	4,342	12,091	65,248
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- 12 aya qədər EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlərdən 1-ci Mərhələyə)	5	(2)	(3)	-	934	(313)	(621)	-
- ömürlük EOKZ (1-ci və 3-cü Mərhələlərdən 2-ci Mərhələyə)	(77)	165	(88)	-	(439)	976	(537)	-
- kredit dəyərsizləşmiş (1-ci və 2-ci Mərhələlərdən 3-cü Mərhələyə)	-	(102)	102	-	(28)	(510)	538	-
Əldə edilmiş və ya satın alınmış yeni kreditlər	363	82	596	1,041	55,046	703	1,092	56,841
Tanınması dayandırılmış və ödənilmiş	(556)	(974)	(960)	(2,490)	(33,045)	(3,476)	(4,668)	(41,189)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	62	(7)	(314)	(259)
Diskontun ləğvi (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	100	100	-	-	-	-
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	(2)	67	3,179	3,244	-	-	-	-
İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	493	252	5,838	1,741	71,345	1,715	7,581	80,641
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	(572)	(572)	-	-	(572)	(572)
31 dekabr 2021-ci il tarixində	493	252	5,266	6,011	71,345	1,715	7,009	80,069

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Kredit zərəri ehtiyatı			Cəmi	Ümumi qalıq dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	
Korporativ kreditlər								
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	856	381	3,461	4,698	53,842	5,511	7,272	66,625
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>KÖçürmələr:</i>								
- 12 aya qədər EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlərdən 1-ci Mərhələyə)	-	(6)	(36)	(42)	3,505	(3,407)	(98)	-
- ömürlük EOKZ (1-ci və 3-cü Mərhələlərdən 2-ci Mərhələyə)	(76)	638	-	562	(3,197)	3,197	-	-
- kredit dəyərsizləşmiş (1-ci və 2-ci Mərhələlərdən 3-cü Mərhələyə)	(189)	(135)	2,018	1,694	(9,152)	(504)	9,656	-
Əldə edilmiş və ya satın alınmış yeni kreditlər	770			770	48,019			48,019
Tanınması dayandırılmış və ödənilmiş	(683)	(42)	(2,299)	(3,024)	(44,157)	(683)	(4,205)	(49,045)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	(45)	27	735	717
Diskontun ləğvi (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	226	226	-	-	-	-
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	82	180	610	872	-	201	(201)	-
İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	760	1,016	3,980	5,756	48,815	4,342	13,159	66,316
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	(1,068)	(1,068)	-	-	(1,068)	(1,068)
31 dekabr 2020-ci il tarixində	760	1,016	2,912	4,688	48,815	4,342	12,091	65,248

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Kredit zərəri ehtiyatı			Cəmi	Ümumi qalıq dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	
Ümumi məqsədli istehlak kreditləri								
1 yanvar 2021-ci il tarixinə	1,197	516	4,490	6,203	90,485	2,006	9,313	101,804
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- 12 aya qədər EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlərdən 1-ci Mərhələyə)	31	(7)	(24)	-	859	(272)	(587)	-
- ömürlük EOKZ (1-ci və 3-cü Mərhələlərdən 2-ci Mərhələyə)	(112)	212	(100)	-	(278)	492	(214)	-
- kredit dəyərsizləşmiş (1-ci və 2-ci Mərhələlərdən 3-cü Mərhələyə)	(302)	(70)	372	-	(565)	(134)	699	-
Əldə edilmiş və ya satın alınmış yeni kreditlər	1,227	335	535	2,097	109,007	980	976	110,963
Tanınması dayandırılmış və ödənilmiş	(564)	(396)	(1,645)	(2,605)	(66,014)	(1,484)	(4,606)	(75,104)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	29	9	154	192
Diskontun ləğvi (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	219	219	-	-	-	-
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	(11)	-	177	166	773	2	1	776
İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	1,466	590	4,024	6,080	131,296	1,599	5,736	138,631
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpası	-	-	1,606	1,606	-	-	1,606	1,606
Silinmələr	-	-	(3,774)	(3,774)	-	-	(3,774)	(3,774)
31 dekabr 2021-ci il tarixində	1,466	590	1,856	3,912	131,296	1,599	3,568	136,463

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Kredit zərəri ehtiyatı			Cəmi	Ümumi qalıq dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	
Ümumi məqsədli istehlak kreditləri								
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	779	142	823	1,744	103,270	822	1,435	105,527
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- 12 aya qədər EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlərdən 1-ci Mərhələyə)	4	(7)	(31)	(34)	169	(87)	(82)	-
- ömürlük EOKZA (1-ci və 3-cü Mərhələlərdən 2-ci Mərhələyə)	(74)	504	-	430	(1,939)	1,939	-	-
- kredit dəyərsizləşmiş (1-ci və 2-ci Mərhələlərdən 3-cü Mərhələyə)	(585)	(87)	4,189	3,517	(8,225)	(392)	8,617	-
Əldə edilmiş və ya satın alınmış yeni kreditlər	1,239	-	-	1,239	81,136	-	-	81,136
Tanınması dayandırılmış və ödənilmiş	(437)	(38)	(85)	(560)	(83,428)	(290)	(146)	(83,864)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	(498)	8	1,020	530
Diskontun ləğvi (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	552	552	-	-	-	-
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	271	2	567	840	-	6	(6)	-
İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	1,197	516	6,015	7,728	90,485	2,006	10,838	103,329
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Silinmələr</i>	-	-	(1,525)	(1,525)	-	-	(1,525)	(1,525)
31 dekabr 2020-ci il tarixində	1,197	516	4,490	6,203	90,485	2,006	9,313	101,804

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Kredit zərəri ehtiyatı			Cəmi	Ümumi qalıq dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	
<i>İpoteka kreditləri</i>								
1 yanvar 2021-ci il tarixinə	131	7	147	285	24,209	964	2,113	27,286
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- 12 aya qədər EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlərdən 1-ci Mərhələyə)	1	-	(1)	-	2,400	(880)	(1,520)	-
- ömürlük EOKZA (1-ci və 3-cü Mərhələlərdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- kredit dəyərsizləşmiş (1-ci və 2-ci Mərhələlərdən 3-cü Mərhələyə)	(3)	-	3	-	(115)	(42)	157	-
Əldə edilmiş və ya satın alınmış yeni kreditlər	-	-	-	-	4,110	-	-	4,110
Tanınması dayandırılmış və ödənilmiş	(107)	(10)	(133)	(250)	(2,189)	(1,017)	(151)	(3,357)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	11	-	(6)	5
Diskontun ləğvi (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	-	3	-	3	-	975	-	975
İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	22	-	16	38	28,426	-	593	29,019
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2021-ci il tarixində	22	-	16	38	28,426	-	593	29,019

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Kredit zərəri ehtiyatı				Ümumi qalıq dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
İpoteka kreditləri								
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	87	2	16	105	23,267	349	130	23,746
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- 12 aya qədər EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlərdən 1-ci Mərhələyə)	1	-	(5)	(4)	191	(131)	(60)	-
- ömürlük EOKZA (1-ci və 3-cü Mərhələlərdən 2-ci Mərhələyə)	(2)	7	-	5	(961)	961	-	-
- kredit dəyərsizləşmiş (1-ci və 2-ci Mərhələlərdən 3-cü Mərhələyə)	(4)	(2)	106	100	(1,826)	(209)	2,035	-
Əldə edilmiş və ya satın alınmış yeni kreditlər	2	-	-	2	5,123			5,123
Tanınması dayandırılmış və ödənilmiş Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(14)	-	-	(14)	(1,593)	(9)	(6)	(1,608)
Diskontun ləğvi (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	22	22	-	-	-	-
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	61	-	8	69	-	-	-	-
İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	131	7	147	285	24,209	964	2,113	27,286
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2020-ci il tarixində	131	7	147	285	24,209	964	2,113	27,286

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Kredit zərəri ehtiyatı				Ümumi qalıq dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
Mikro biznes kreditləri								
1 yanvar 2021-ci il tarixinə	125	209	3,150	3,484	13,250	1,364	8,477	23,091
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- 12 aya qədər EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlərdən 1-ci Mərhələyə)	2	(1)	(1)	-	635	(190)	(445)	-
- ömürlük EOKZA (1-ci və 3-cü Mərhələlərdən 2-ci Mərhələyə)	(4)	15	(11)	-	(66)	198	(132)	-
- kredit dəyərsizləşmiş (1-ci və 2-ci Mərhələlərdən 3-cü Mərhələyə)	(19)	(5)	24	-	(40)	(24)	64	-
Əldə edilmiş və ya satın alınmış yeni kreditlər	92	15	337	444	15,184	146	1,497	16,827
Tanınması dayandırılmış və ödənilmiş Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(97)	(202)	(3,648)	(3,947)	(11,340)	(1,110)	(6,960)	(19,410)
Diskontun ləğvi (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	65	65	-	-	-	-
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	-	-	16	16	-	-	-	-
İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	99	31	(68)	62	17,561	359	2,367	20,287
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpası	-	-	1,632	1,632	-	-	1,632	1,632
Silinmələr	-	-	(659)	(659)	-	-	(659)	(659)
31 dekabr 2021-ci il tarixində	99	31	905	1,035	17,561	359	3,340	21,260

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

	Kredit zərəri ehtiyatı				Ümumi qalıq dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
Mikro biznes kreditləri								
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	283	11	50	344	31,093	190	180	31,463
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- 12 aya qədər EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlərdən 1-ci Mərhələyə)	-	(1)	-	(1)	6	(6)	-	-
- ömürlük EOKZA (1-ci və 3-cü Mərhələlərdən 2-ci Mərhələyə)	(16)	211	-	195	(1,350)	1,350	-	-
- kredit dəyərsizləşmiş (1-ci və 2-ci Mərhələlərdən 3-cü Mərhələyə)	(88)	(6)	2,953	2,859	(7,779)	(110)	7,889	-
Əldə edilmiş və ya satın alınmış yeni kreditlər	120	-	-	120	15,235	-	-	15,235
Tanınması dayandırılmış və ödənilmiş	(176)	(6)	(3)	(185)	(23,794)	(71)	(39)	(23,904)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	(161)	11	556	406
Diskontun ləğvi (3-cü Mərhələ üçün)	-	-	220	220	-	-	-	-
Digər ehtiyatlarda dəyişikliklər	2	-	39	41	-	-	-	-
İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	125	209	3,259	3,593	13,250	1,364	8,586	23,200
<i>İl üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	(109)	(109)	-	-	(109)	(109)
31 dekabr 2020-ci il tarixində	125	209	3,150	3,484	13,250	1,364	8,477	23,091

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Dövr ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir. Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə göstərilir. Əsas dəyişikliklər aşağıdakılardır:

- Dövr ərzində kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (və ya azalması) və ya dəyərsizləşməsi və sonradan 12 aylıq və bütöv müddət üçün ehtimal olunan kredit zərərlərinin artması (və ya azalması) səbəbindən 1-ci, 2-ci və 3-cü Mərhələlər arasında köçürmələr;
- Dövr ərzində tanınmış yeni maliyyə alətləri üzrə əlavə ehtiyatların hesablanması, eləcə də dövr ərzində maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində ehtiyatın azaldılması;
- Dövr ərzində silinmiş aktivlər üzrə ehtiyatların silinməsi.

Aşağıdakı cədvəldə amortizasiya dəyəri ilə ölçülən və EOKZ ehtiyatının uçota alındığı müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə kredit riskinin təhlili göstərilmişdir. Aşağıdakı müştərilərə verilmiş kreditlərin və avansların qalıq dəyəri də Bankın bu kreditlər üzrə kredit riskinə məruz qaldığı maksimum məbləği əks etdirir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (SICR üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
30 gündən az gecikdirilmiş	71,345	1,497	4,952	77,794
31-90 gün gecikdirilmiş	-	218	-	218
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	208	208
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,849	1,849
Ümumi qalıq dəyəri	71,345	1,715	7,009	80,069
Kredit zərəri ehtiyatı	(493)	(252)	(5,266)	(6,011)
Qalıq dəyəri	70,852	1,463	1,743	74,058
Ümumi məqsədli istehlak kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	131,296	975	515	132,786
31-90 gün gecikdirilmiş	-	624	100	724
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	754	754
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	1,074	1,074
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,125	1,125
Ümumi qalıq dəyəri	131,296	1,599	3,568	136,463
Kredit zərəri ehtiyatı	(1,466)	(590)	(1,856)	(3,912)
Qalıq dəyəri	129,830	1,009	1,712	132,551
İpoteka kreditlər				
30 gündən az gecikdirilmiş	28,426	-	593	29,019
Ümumi qalıq dəyəri	28,426	-	593	29,019
Kredit zərəri ehtiyatı	(22)	-	(16)	(38)
Qalıq dəyəri	28,404	-	577	28,981
Mikro-biznes kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	17,561	162	1,459	19,182
31-90 gün gecikdirilmiş	-	197	181	378
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	203	203
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	468	468
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,029	1,029
Ümumi qalıq dəyəri	17,561	359	3,340	21,260
Kredit zərəri ehtiyatı	(99)	(31)	(905)	(1,035)
Qalıq dəyəri	17,462	328	2,435	20,225

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	1-ci Mərhələ (KRƏA üzrə ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (kredit dəyərsizləşmə üzrə ömürlük EOKZ)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
30 gündən az gecikdirilmiş	48,815	4,125	4,122	57,062
30-90 gün gecikdirilmiş	-	217	1,298	1,515
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	715	715
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	4,120	4,120
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,836	1,836
Ümumi qalıq dəyəri	48,815	4,342	12,091	65,248
Kredit zərəri ehtiyatı	(760)	(1,016)	(2,912)	(4,688)
Qalıq dəyəri	48,055	3,326	9,179	60,560
Ümumi məqsədli istehlak kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	90,485	1,875	3,045	95,405
30-90 gün gecikdirilmiş	-	131	1,875	2,006
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	1,213	1,213
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	2,785	2,785
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	395	395
Ümumi qalıq dəyəri	90,485	2,006	9,313	101,804
Kredit zərəri ehtiyatı	(1,197)	(516)	(4,490)	(6,203)
Qalıq dəyəri	89,288	1,490	4,823	95,601
İpoteka kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	24,209	964	1,707	26,880
30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	122	122
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	284	284
Ümumi qalıq dəyəri	24,209	964	2,113	27,286
Kredit zərəri ehtiyatı	(131)	(7)	(147)	(285)
Qalıq dəyəri	24,078	957	1,966	27,001
Mikro biznes kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	13,250	1,358	3,225	17,833
30-90 gün gecikdirilmiş	-	6	1,230	1,236
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	1,639	1,639
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	2,236	2,236
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	147	147
Ümumi qalıq dəyəri	13,250	1,364	8,477	23,091
Kredit zərəri ehtiyatı	(125)	(209)	(3,150)	(3,484)
Qalıq dəyəri	13,125	1,155	5,327	19,607

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021-ci il		2020-ci il	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	161,220	63	165,058	81
Ticarət və xidmət	76,612	30	27,417	13
Daşınmaz əmlak	7,240	3	3,423	2
Maliyyə təşkilatları	4,809	2	3,779	2
İstehlal	2,484	1	1,126	1
Tikinti	1,881	1	610	-
Kənd təsərrüfatı və qida emalı	1,550	-	1,356	1
Energetika	19	-	-	-
Cəmi AD ilə ölçülən müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	255,815	100	202,769	100

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Bankın kredit portfelində qalığı məcmu kapitalın 10%-dən yuxarı olan 4 və 3 tək borcalanı olmuşdur (32 sayılı Qeyd).

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının normativlərinə uyğun olaraq, kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya xüsusi hallarda məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və girovların qiymətləndirməsi müvafiq qaydada tənzimlənir.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və ehtimal olunan kredit zərərlərinin münasibliyi nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Kreditlər üzrə təminatın alınması ilə bağlı Bankın siyasəti hesabat dövrü ərzində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmiş və əvvəlki dövrdən etibarən Bankın saxladığı təminatın ümumi keyfiyyətində ciddi dəyişiklik olmamışdır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Ümumi məqsədli müştəri kreditləri	İpoteka kreditləri	Mikro biznes kreditləri	Cəmi
Daşınmaz əmlak	43,255	3,121	28,981	15,499	90,856
Digər tərəflərin zəmanəti ilə verilmiş kreditlər	246	-	-	-	246
Pul depozitləri	262	2,546	-	-	2,808
Digər aktivlər	7,502	10,571	-	523	18,596
Cəmi	51,265	16,238	28,981	16,022	112,506
Təminatsız kreditlər	22,793	116,313	-	4,203	143,309
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər və avansların qalıq dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	74,058	132,551	28,981	20,225	255,815

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Ümumi məqsədli müştəri kreditləri	İpoteka kreditləri	Mikro biznes kreditləri	Cəmi
Daşınmaz əmlak	41,733	1,290	27,001	10,572	80,596
Digər tərəflərin zəmanəti ilə verilmiş kreditlər	2,868	-	-	1	2,869
Pul depozitləri	4,008	3,948	-	-	7,956
Digər aktivlər	9,181	4,737	-	1,311	15,229
Cəmi	57,790	9,975	27,001	11,884	106,650
Təminatlı kreditlər	2,770	85,626	-	7,723	96,119
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər və avansların qalıq dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	60,560	95,601	27,001	19,607	202,769

Digər aktivlərə əsasən, avtomobil, avadanlıq və qiymətli metallar daxildir. Kreditlərin qalıq dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

Aşağıdakı cədvəldə təminatın dəyərinin kreditlərin ümumi qalıq dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə artıq olmasına görə Bakın ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanımadığı kreditlərin qalıq dəyəri haqqında məlumat təqdim edilir.

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər</i>		
Korporativ kreditlər	24,682	14,203
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>		
Ümumi məqsədli istehlak kreditləri	16,776	2,538
İpoteka kreditləri	21,026	11,032
Mikro biznes kreditləri	5,732	4,995
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən əhəmiyyətli dərəcədə artıq təminatlı kreditlər və avanslar	68,216	32,768

Təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər vasitəsilə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin azalma səviyyəsi aşağıdakı aktivlər üçün təminatın dəyərini ayrıca açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin qalıq dəyərində bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər (“dəyərindən artıq təminatlı aktivlər”) və (ii) təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin qalıq dəyərindən az olan aktivlər (“dəyərindən az təminatlı aktivlər”).

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə dəyərsizləşmiş və ya dəyərsizləşməmiş bütün kreditlər üzrə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin qalıq dəyəri	Təminatın dəyəri	Aktivlərin qalıq dəyəri	Təminatın dəyəri
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər</i>				
Korporativ kreditlər	24,859	44,422	49,199	12,942
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər</i>				
Ümumi məqsədli müştəri kreditləri	1,259	2,462	131,292	1,493
İpoteka kreditləri	28,981	36,904	-	-
Mikro biznes kreditləri	6,040	13,626	14,185	6,034
Cəmi	61,139	97,414	194,676	20,469

31 dekabr 2020-ci il tarixinə dəyərsizləşmiş və ya dəyərsizləşməmiş bütün kreditlər üzrə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin qalıq dəyəri	Təminatın dəyəri	Aktivlərin qalıq dəyəri	Təminatın dəyəri
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər</i>				
Korporativ kreditlər	52,198	153,424	8,362	5,652
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər</i>				
Ümumi məqsədli müştəri kreditləri	9,069	34,309	86,532	920
İpoteka kreditləri	27,001	47,614	-	-
Mikro biznes kreditləri	11,300	48,997	8,307	591
Cəmi	99,568	284,344	103,201	7,163

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

10. BORC QIYMƏTLİ KAĞIZLARINA İNVESTİSİYA

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızları	30,333	46,449
Cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar	30,333	46,449

31 dekabr 2021-ci il tarixinə birc qiymətli kağızlara investisiyaların qiymətləndirmə kateqoriyaları və növləri üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızları	Cəmi
Azərbaycanın dövlət istiqrazları	28,702	28,702
Korporativ istiqrazlar	1,705	1,705
31 dekabr 2021-ci il tarixinə cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar	30,407	30,407
Kredit zərəri üzrə ehtiyat	(74)	(74)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar	30,333	30,333

31 dekabr 2020-ci il tarixinə birc qiymətli kağızlara investisiyaların qiymətləndirmə kateqoriyaları və növləri üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc qiymətli kağızları	Cəmi
Azərbaycanın dövlət istiqrazları	40,986	40,986
Korporativ istiqrazlar	5,677	5,677
31 dekabr 2020-ci il tarixinə cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar	46,663	46,663
Kredit zərəri üzrə ehtiyat	(214)	(214)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə cəmi borc qiymətli kağızlara investisiyalar	46,449	46,449

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

(a) Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc qiymətli kağızlara investisiyalar

Aşağıdakı cədvəldə kredit riski səviyyələri əsasında amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili, eləcə də EOKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə onların üç mərhələ üzrə açıqlanması göstərilir. Bank tərəfindən istifadə edilən kredit riskinin təsnifatı sistemi və EOKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması, o cümlədən amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc qiymətli kağızlara tətbiq edilən defolt və KRƏA anlayışları haqqında məlumat üçün 29 sayılı Qeydə baxın.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc qiymətli kağızların qalıq dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal dərəcəsi aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

	1-ci Mərhələ	Cəmi
<i>Azərbaycanın dövlət istiqrazları</i>		
- Yüksək dərəcə	28,702	28,702
Ümumi qalıq dəyəri	28,702	28,702
Kredit zərəri üzrə ehtiyat	(57)	(57)
Qalıq dəyəri	28,645	28,645
<i>Korporativ istiqrazlar</i>		
- Yüksək dərəcə	1,705	1,705
Ümumi qalıq dəyəri	1,705	1,705
Kredit zərəri üzrə ehtiyat	(17)	(17)
Qalıq dəyəri	1,688	1,688

Bank müəyyən olunmuş PD reytingləri üzrə proqnozlaşdırılan məlumatları artıq özündə əks etdirən Keçid Matrisindən istifadə edir. Kənar reytinglər və müvafiq PD cədvəli haqqında məlumat 29 sayılı Qeyddə göstərilir.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2020-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc qiymətli kağızların qalıq dəyərini əks etdirir:

	1-ci Mərhələ	Cəmi
<i>Azərbaycanın dövlət istiqrazları</i>		
- Yüksək dərəcə	40,986	40,986
Ümumi qalıq dəyəri	40,986	40,986
Kredit zərəri üzrə ehtiyat	(192)	(192)
Ümumi qalıq dəyəri	40,794	40,794
<i>Korporativ istiqrazlar</i>		
- Yüksək dərəcə	5,677	5,677
Ümumi qalıq dəyəri	5,677	5,677
Kredit zərəri üzrə ehtiyat	(22)	(22)
Qalıq dəyəri	5,655	5,655

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən və qalıq dəyəri 6,900 min AZN təşkil edən borc qiymətli kağızlar repo müqavilələr ilə əlaqədar üçüncü tərəflərə girov qoyulmuşdur (31 dekabr 2020-ci il: 19,377 min AZN). 18 sayılı Qeydə baxın. Qarşı tərəfin bu qiymətli kağızları gələcəkdə satmaq və ya təkrar girov qoymaq hüququ yoxdur.

Azərbaycanın dövlət istiqrazları Azərbaycan manatı ilə emissiya edilir və Azərbaycan Respublikasının hökumət zəmanəti ilə ödənilir.

11. ƏMLAK VƏ AVADANLIQLAR

Əmlak və avadanlıqlar üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Torpaq	Mebel və qurğular	Kompüter və ofis avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Davam edən tikililər	Cəmi
İlkin dəyər								
1 yanvar 2020-ci il	97	11,709	8,022	1,029	508	6,381	3,320	31,066
Əlavələr	-	368	186	21	22	576	-	1,173
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	-	-	-	(64)	-	-	-	(64)
Silinmələr	-	(239)	(1,139)	-	-	(133)	-	(1,511)
Köçürmələr	-	(64)	-	-	-	64	-	-
Dəyərsizləşmə	-	-	-	-	-	-	(3,320)	(3,320)
31 dekabr 2020-ci il	97	11,774	7,069	986	530	6,888	-	27,344
Əlavələr	-	390	366	386	15	342	-	1,499
Silinmələr	-	(6)	(11)	(76)	(12)	(346)	-	(451)
31 dekabr 2021-ci il	97	12,158	7,424	1,296	533	6,884	-	28,392
Yığılmız amortizasiya								
1 yanvar 2020-ci il	-	(9,000)	(6,494)	(1)	(409)	(5,089)	-	(20,993)
Köhnəlmə xərcləri	-	(788)	(588)	(278)	(45)	(440)	-	(2,139)
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	-	-	-	278	-	-	-	278
Silinmələr	-	186	1,120	-	-	26	-	1,332
31 dekabr 2020-ci il	-	(9,602)	(5,962)	(1)	(454)	(5,503)	-	(21,522)
Köhnəlmə xərcləri	-	(723)	(484)	(238)	(33)	(458)	-	(1,936)
Silinmələr	-	6	11	15	12	333	-	377
31 dekabr 2021-ci il	-	(10,319)	(6,435)	(224)	(475)	(5,628)	-	(23,081)
Xaliq qalıq dəyəri								
31 dekabr 2020-ci il	97	2,172	1,107	985	76	1,385	-	5,822
31 dekabr 2021-ci il	97	1,839	989	1,072	58	1,256	-	5,311

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

“Davam edən tikililər” kateqoriyasına baş ofis binalarının tikinti ilə bağlı işlər daxildir. 2020-ci il ərzində Bank əsas vəsaitlərə əlavə investisiya qoyuluşunu dayandırmaq qərarına gəlmişdir. Beləliklə, Rəhbərlik bu günə qədər kapitallaşdırılan bütün əlaqədar xərcləri dəyərsizləşdirməyə qərar vermişdir.

Nəqliyyat vasitələrinin yenidən qiymətləndirilməsi

13 dekabr 2013-cü il tarixindən Bank nəqliyyat vasitələrinin ölçülməsi üzrə uçot siyasətini yenidən qiymətləndirmə modelinə dəyişmişdir.

Əgər avtomobillər maya dəyəri modeli ilə ölçülseydi, qalıq dəyəri aşağıdakı kimi olardı:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İlkin dəyər	1,592	1,282
Yığılmış amortizasiya	(930)	(725)
Xaliq qalıq dəyəri	662	557

Nəqliyyat vasitələrinin ədalətli dəyəri müqayisəli bazar üsulu ilə müəyyən edilmişdir. Bu o deməkdir ki, qiymətləndirici tərəfindən həyata keçirilən qiymətləndirmələr xüsusən olaraq əmlakın xarakterində, yerində və ya vəziyyətində olan fərqlərə uyğunlaşdırılmış bazar əməliyyatları qiymətlərinə əsaslanır. Yenidən qiymətləndirmə tarixinə, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə əmlakın ədalətli dəyəri akkreditə olunmuş müstəqil qiymətləndirici olan “Real Prays” şirkəti tərəfindən həyata keçirilən qiymətləndirmələrə əsaslanır.

12. QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

Qeyri-maddi aktivlər üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Lisensiyalar	Kompüter proqram təminatı	Cəmi
İlkin dəyər			
1 yanvar 2020-ci il	2,578	4,091	6,669
Əlavələr	1,271	165	1,436
31 dekabr 2020-ci il	3,849	4,256	8,105
Əlavələr	737	184	921
31 dekabr 2021-ci il	4,586	4,440	9,026
Yığılmış amortizasiya			
1 yanvar 2020-ci il	(1,070)	(2,333)	(3,403)
Amortizasiya xərcləri	(448)	(404)	(852)
31 dekabr 2020-ci il	(1,518)	(2,737)	(4,255)
Amortizasiya xərcləri	(892)	(347)	(1,239)
31 dekabr 2021-ci il	(2,410)	(3,084)	(5,494)
Xalis qalıq dəyəri			
31 dekabr 2020-ci il	2,331	1,519	3,850
31 dekabr 2021-ci il	2,176	1,356	3,532

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

13. İSTİFADƏ HÜQUQU OLAN AKTİVLƏR VƏ İCARƏ ÖHDƏLİKLƏRİ

Bank müxtəlif ofis sahələri və anbar icarəyə götürür. İcarə müqavilələri adətən 1-7 il müddətinə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması seçimini də nəzərdə tutur.

İstifadə hüququ olan aktivlərin icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Ofis sahələri	Anbar	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq dəyəri	5,600	-	5,600
Əlavələr	-	349	349
Silinmələr	(29)	-	(29)
Amortizasiya xərcləri	(1,680)	(66)	(1,746)
Digər	893	-	893
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq dəyəri	4,784	283	5,067
Amortizasiya xərcləri	(1,518)	(105)	(1,623)
Digər	546	-	546
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq dəyəri	3,812	178	3,990

İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci 500 min AZN (2020-ci il: 530 min AZN) təşkil etmişdir.

Qısamüddətli icarələr (ümumi və inzibati xərclərə aid edilmiş) və qısamüddətli icarə kimi göstərilməyən azdəyərli aktivlər üzrə icarə xərcləri ümumi və inzibati xərclərin tərkibində göstərilmişdir:

	2021-ci il	2020-ci il
Qısamüddətli icarə xərcləri	134	100
Qısamüddətli icarə kimi göstərilməyən azdəyərli aktivlərin icarə xərcləri	579	601

2021-ci il ərzində icarə müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər 2,919 min AZN (2020-ci il: 1,788 min AZN) təşkil etmişdir.

İcarə müqavilələrində icarəyə verənin icarə predmeti olan aktivləri ilə bağlı təminat hüququndan başqa heç bir xüsusi şərt nəzərdə tutulmur. İcarə predmeti olan aktivlər kreditlər üzrə təminat kimi istifadə edilə bilməz.

Bankın bir sıra icarə müqavilələrində icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi seçimləri nəzərdə tutulur. Bu seçim hüquqları Bankın fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə olunmasında əməliyyat çevikliyinin artırılması üçün tətbiq olunur. İcarə müddətinin ləğv edilməsi seçimi Bank və icarəyə verənlər tərəfindən, uzadılma seçimi isə yalnız Bank tərəfindən icra edilə bilər.

14. MÜSADİRƏ EDİLMİŞ GIROVLAR

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bank tərəfindən müsadirə edilmiş girovlar və satış üçün nəzərdə tutulan əmlakı müvafiq olaraq 1,171 min AZN və 691 min AZN məbləğində iyirmi və on mənzildən ibarət olmuşdur. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə bu əmlakların ədalətli dəyəri onların qalıq dəyərinə yaxın olmuşdur.

Bankın daxili siyasətinə uyğun olaraq müsadirə edilmiş əmlaklar adi qaydada satılır. Daxilolmalar ödənilməmiş kreditlərin azaldılması və ya ödənilməsi üçün istifadə edilir. Bank əksər hallarda müsadirə edilmiş əmlakları biznes məqsədləri üçün istifadə etmir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

15. DİGƏR DƏYƏRSİZLƏŞMƏ VƏ EHTİYATLARI

Dəyərsizləşmə üzrə digər ehtiyatların hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Verilmiş zəmanətlər	İstifadə olunmamış kredit ilə bağlı öhdəliklər	Digər aktivlər	Müsadirə edilmiş girov	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il	(230)	(45)	-	-	(275)
Tutulmalar	(60)	(16)	(50)	-	(126)
Silinmələr	-	-	50	-	50
31 dekabr 2020-ci il	(290)	(61)	-	-	(351)
Bərpa/(tutulma)	102	56	(777)	-	(619)
Silinmələr	98	5	777	-	880
31 dekabr 2021-ci il	(90)	-	-	-	(90)

Zəmanətlər və istifadə olunmamış kredit ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatlar digər öhdəliklərin tərkibində göstərilir (16 sayılı Qeyd). Kreditlə bağlı öhdəliklər və kredit keyfiyyəti haqqında məlumat üçün 22 sayılı Qeydə baxın.

16. DİGƏR AKTİVLƏR VƏ ÖHDƏLİKLƏR

Digər aktivlərə aşağıdakılar daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Digər maliyyə aktivləri		
Xarici maliyyə vasitəçiləri ilə hesablaşmalar	3,771	-
Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	2,109	2,522
Hesablanmış alınacaq komissiyalar	25	45
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə hesablanmış alınacaq faiz	-	24
	5,905	2,591
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Xidmətlər üçün verilmiş avanslar və digər	700	856
Əmlak və avadanlıqların satın alınması üzrə avanslar	320	373
Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər	307	95
Digər	4	7
	1,331	1,331
Digər aktivlər	7,236	3,922

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Digər öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Hesablaşmalar üzrə ödənişlər	9,843	7,979
Hesablanmış xərclər	2,514	2,241
	12,357	10,220
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Təxirə salınmış mənfəət	1,087	1,217
Ödəniləcək digər vergilər	895	477
Verilmiş zəmanətlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər üzrə ehtiyat	90	351
	2,070	2,045
Digər öhdəliklər	14,429	12,265

Əmlak və avadanlıqların alınması üçün verilmiş 320 min AZN (31 dekabr 2020-ci il: 373 min AZN) məbləğində avanslar istisna olmaqla, yuxarıda qeyd olunan qeyri-maliyyə aktivlərinin hesabat tarixindən sonra altı ay və daha çox dövr ərzində qaytarılması ehtimal olunur.

Digər maliyyə akitvlərinin hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 30 sayılı Qeydə baxın. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

17. MÜŞTƏRİLƏRƏ ÖDƏNİLƏCƏK VƏSAİTLƏR

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərə aşağıdakılar daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Cari hesablar	69,759	55,872
Müddətli depozitlər	88,951	65,907
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	158,710	121,779

31 dekabr 2021-ci il tarixinə müddətli depozitlərə müştərilərə ödəniləcək illik faiz dərəcəsi 0%-16.5% (31 dekabr 2020-ci il: 0%-16.5%), ödəmə müddəti isə 2024-cü ildə (31 dekabr 2020-ci il: 2023-cü il) başa çatan vəsaitlərdən ibarətdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın 10 ən iri müştərisinə ödəniləcək vəsaitlərin cəmi 12,971 min AZN məbləğində olmuşdur ki, bu da müştəri portfelinin 8%-ni təşkil etmişdir (31 dekabr 2020-ci il: 19,861 min AZN və ya 16%).

Müddətli depozitlər fiziki şəxslərə verilmiş 82,787 min AZN (31 dekabr 2020-ci il: 62,212 min AZN) məbləğində depozitlərdən ibarətdir. Azərbaycanın Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq, Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır. Müddətli depozit əmanətçinin tələbi ilə ödəmə müddətindən əvvəl ödənilərsə və müqavilə digər faiz dərəcəsinə nəzərdə tutmursa, bu depozit orta faiz tələbi əsasında depozitlərə tətbiq edilən dərəcə ilə ödənilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərə aşağıdakı növ müştəri hesabları daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Fiziki şəxslər	119,367	92,982
Özəl müəssisələr	29,300	24,239
Fərdi sahibkarlar	6,876	4,271
Dövlət və büdcə təşkilatları	3,167	287
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	158,710	121,779

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2021-ci il	%	31 dekabr 2020-ci il	%
Fiziki şəxslər	119,367	75	92,981	76
Ticarət və xidmət	19,139	12	16,395	13
Fərdi sahibkarlar	6,876	4	4,271	4
Dövlət təşkilatları	2,615	2	-	-
Energetika	2,543	2	638	1
Sığorta	2,518	2	4,147	3
Nəqliyyat və rabitə	2,293	2	678	1
Tikinti	1,192	1	934	1
Kənd təsərrüfatı	680	-	169	-
Sənaye və istehsal	627	-	632	1
Digər	860	-	934	1
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	158,710	100	121,779	100

Müştəri hesablarının hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 30 sayılı Qeydə baxın. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə verilmişdir.

18. KREDİT TƏŞKİLATLARINA ÖDƏNİLƏCƏK VƏSAİTLƏR

Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlərə aşağıdakılar daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Digər banklarla repo müqavilələri	6,905	19,621
Müddətli depozitlər	3,232	3,400
Cari hesablar	339	18
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	10,476	23,039

31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər repo müqavilələri üzrə yaranmış 6,905 min AZN (31 dekabr 2020-ci il: 19,621 min AZN) məbləğində öhdəliklərdən ibarətdir. Repo müqavilələri üçün borc qiymətli kağızlar girov qoyulmuşdur və müvafiq repo müqaviləsinin müddətində qiymətli kağızlar Bank tərəfindən satıla və ya təkrar girov qoyula bilməz. 10 sayılı Qeydə baxın.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

19. DİGƏR BORC ALINMIŞ VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
<i>Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş digər borc alınmış vəsaitlər</i>		
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondundan borc alınmış vəsaitlər	30,062	26,786
Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyindən borc alınmış vəsaitlər	4,790	3,573
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankından müddətli borclar	3,116	4,020
Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondundan borc alınmış vəsaitlər	2,266	-
Cəmi digər borc alınmış vəsaitlər	40,234	34,379

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın Azərbaycan İpoteka və Kredit Zəmanət Fondundan, Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyindən və Sahibkarlığın İnkişafı Fondundan son ödəmə müddətləri, müvafiq olaraq, 2050-ci ilin sentyabr, 2025-ci ilin oktyabr və 2022-ci il may ayına qədər (31 dekabr 2020-ci il: 2049-cu il sentyabr ayı və 2025-ci il yanvar ayı) olan, illik 1-4%, 2-3.6% və 7% faiz dərəcələri ilə (31 dekabr 2020-ci il: 1-4% və 2-3.6% illik) 30,062 min AZN (31 dekabr 2020-ci il: 26,786 min AZN), 4,790 min AZN (31 dekabr 2020-ci il: 3,573 min AZN) və 2,266 min AZN (31 dekabr 2020-ci il: sıfır) məbləğlərində kreditləri olmuşdur.

ARMB-dən müddətli borclar Prezidentin 28 fevral 2019-cu il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq illik 0,1% illik faiz dərəcəsi ilə 5 il müddətinə alınmış diskontlaşdırılmış krediti əks etdirir. Bazardan aşağı faiz dərəcəsinə malik hökumətdən alınan kreditlər 9 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq tanınır və ölçülür. Bazar faiz dərəcəsinə aşağı faizlə cəlb edilmiş borclar üzrə gəlir 9 sayılı MHBS-yə əsasən müəyyən edilmiş kreditin qalıq dəyəri ilə 20 sayılı BMUS-a uyğun olaraq belə kreditlərdən əldə olunan gəlir arasında fərq kimi tanınır.

Digər borc alınmış vəsaitlərin ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 30 sayılı Qeydə baxın. Digər borcların faiz dərəcəsi üzrə təhlili 29 sayılı Qeyddə göstərilir.

20. VERGİLƏR

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Cari mənfəət vergisi xərci	(3,607)	(2,106)
Təxirə salınmış mənfəət vergisi gəliri		
– müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	477	1,042
Çıxılsın: digər məcmu gəlirlərdə tanınmış təxirə salınmış vergi	-	43
Mənfəət vergisi xərci	(3,130)	(1,021)

İl ərzində digər məcmu gəlirə aid edilmiş maddələrlə bağlı təxirə salınmış vergi aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Nəqliyyat vasitələrinin yenidən qiymətləndirilməsi	-	(43)
Digər məcmu gəlirlərə aid edilmiş mənfəət vergisi	-	(43)

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Azərbaycanda hüquqi şəxslər fərdi qaydada mənfəət vergisi bəyannamələrini təqdim etməlidirlər. 2021 və 2020-ci illər üzrə standart korporativ vergi dərəcəsi 20%-dir. Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsi ilə fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə izlənilir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət/(zərər)	13,699	(1,531)
Yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	(2,740)	306
Gəlirdən çıxılmayan xərclərin vergi effekti	(390)	(1,327)
Mənfəət vergisi xərci	(3,130)	(1,021)

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi			Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi		
	1 yanvar 2020-ci il	Mənfəətdə	Digər məcmu gəlirdə	31 dekabr 2020-ci il	Mənfəətdə	31 dekabr 2021-ci il
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti						
İcarə öhdəlikləri	982	(10)	-	972	(303)	669
Əmlak və avadanlıq	1,445	(434)	(43)	968	(592)	376
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	(645)	639	-	(6)	1,101	1,095
Qeyri-maddi aktivlər	115	41	-	156	(18)	138
İnvestisiya qiymətli kağızları	43	-	-	43	(30)	13
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	(27)	13	-	(14)	14	-
Digər aktivlər	206	(86)	-	120	68	188
Digər öhdəliklər	(617)	815	-	198	(87)	111
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri/(öhdəlikləri)	1,502	978	(43)	2,437	153	2,590
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlərin vergi effekti						
İstifadə hüququ olan aktivlər	(1,121)	107	-	(1,014)	324	(690)
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	(1,121)	107	-	(1,014)	324	(690)
Xalis təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	381	1,085	(43)	1,423	477	1,900

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

21. SƏHMDAR KAPİTALI

	Dövriyyədə olan səhmlər	Adi səhmlər	Xəzinə səhmlər	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	305,256	137,257	(24,712)	112,545
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	305,256	137,257	(24,712)	112,545
Geri alınmış səhmlərin ləğv olunması	-	(24,712)	24,712	-
31 dekabr 2021-ci il	305,256	112,545	-	112,545

Səhmdarların 67,026 ədəd səhmin ləğvi haqqında (24,712 min AZN məbləğində) 30 iyun 2020-ci il tarixində keçirilmiş Ümumi Yığıncağında qəbul edilmiş qərara uyğun olaraq, Bank nizamnamə kapitalının azaldılması ilə bağlı niyyətini təsdiq etmək üçün ARMB-ə müraciət etmişdir. 4 dekabr 2020-ci il tarixli qərar ilə ARMB səhmin ləğvinə razılıq verilmişdir. Bank 26 yanvar 2021-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Milli Depozit Mərkəzindən və 18 fevral 2021-ci il tarixində Hüquqi Şəxslərin Dövlət Reyestri Agentliyindən yeni səhmdar strukturu (səhmlərin yerləşdirilməsi) haqqında çıxarış almışdır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə emissiya edilmiş və tam ödənilmiş adi səhmlərin sayı 305,256 ədəd təşkil etmişdir (31 dekabr 2020-ci il: 305,256).

Bankın səhmdar kapitalı səhmdarlar tərəfindən manatla qoyulmuşdur və onlar dividend və hər hansı kapital ödənişlərini AZN ilə almaq hüququna malikdirlər.

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il ərzində Bank 5,313 min AZN (31 dekabr 2020-ci il: sıfır) məbləğində dividendlər elan etmiş və ödəmişdir.

Yenidən qiymətləndirmə üzrə ehtiyat

Əmlak və avadanlıqların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat nəqliyyat vasitələrinin ədalətli dəyərindəki artımları və əvvəlki dövrdə kapitalda qeydə alınmış eyni aktivdəki artımla bağlı azalmanı uçota almaq üçün istifadə edilir.

22. TƏƏHHÜDLƏR VƏ ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR

Hüquqi məsələlər. Adi fəaliyyətin gedişində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilərlər, buna görə də vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı öncədən irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə, müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanma bilər. Vergi yoxlamaları yoxlamanın keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhilə düzgündür və vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi ilə bağlı Bankın mövqeləri dəyişilməyəcəkdir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının prudensial normativlərinə riayət edilməsi

ARMB banklardan qanunla müəyyən edilmiş maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən prudensial normativləri saxlamağı tələb edir. Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə şərtlərə əməl etmişdir (4 sayılı və 32 sayılı Qeydlər).

Kreditlə bağlı öhdəliklər. Bu alətlərin əsas məqsədi vəsaitlərin tələb olunduğu halda onların müştərilər üçün əlçatan olmasını təmin etməkdir. Zəmanətlər və rezervli akkreditivlər müştəri üçüncü tərəf qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədikdə, Bankın ödənişlər edəcəyi ilə bağlı geri çağırılmayan öhdəlikləri əks etdirir və kreditlər ilə eyni risk səviyyəsi daşıyır. Sənədli və kommersiya akkreditivləri Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya nağd pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı risk daşıyır.

Kreditlərin təqdim edilməsi üzrə öhdəliklərə kreditlər, zəmanətlər və ya akkreditivlər formasında kreditlərin verilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənməmiş məbləğlərin istifadə edilməyən hissəsi daxildir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə əlaqədar, Bank istifadə edilməmiş məbləğlərin istifadə edilməli olduğu halda, potensial olaraq istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər məbləğdə zərərin yaranması riskinə məruz qalır. Lakin kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərin böyük hissəsi müştərilərin ödəmə qabiliyyəti ilə bağlı müəyyən tələblərə əməl etməsindən asılı olduğuna görə ehtimal edilən zərərlərin məbləği istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğindən azdır.

Adətən, uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli öhdəliklər ilə müqayisədə daha yüksək kredit riskinə malik olduğu üçün Bank kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ödəmə müddətinə nəzarət edir.

Kreditlərlə bağlı ödənilməmiş öhdəliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər		
Buraxılmış zəmanətlər	8,626	9,253
İstifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	10,061	19,479
Cəmi	18,687	28,732
Çıxılsın: kreditlərlə bağlı öhdəliklər üzrə ehtiyatlar (15 sayılı Qeyd)	(90)	(351)
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər, ehtiyat çıxılmaqla	18,597	28,381

Sığorta. Bank hazırda xətlər və ya çatışmazlıqlar nəticəsində yaranan öhdəliklərlə bağlı sığorta təminatı əldə etməmişdir. Hazırda Azərbaycanda məsuliyyət sığortası, ümumiyyətlə, mövcud deyildir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

23. FAİZ GƏLİRLƏRİ VƏ XƏRCLƏRİ

Faiz gəlirləri və xərclərinə daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	38,718	36,621
Amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülən investisiya qiymətli kağızları	2,239	2,196
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	611	-
Maliyyə təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	39	306
Banklara verilmiş kreditlər	-	79
Cəmi faiz gəliri	41,607	39,202
Faiz xərci		
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	(5,808)	(5,626)
Digər borc alınmış vəsaitlər	(1,390)	(1,212)
Maliyyə təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	(441)	(918)
Cəmi faiz xərci	(7,639)	(7,756)
Digər bənzər xərclər		
İcarə öhdəlikləri	(500)	(530)
Cəmi digər bənzər xərclər	(500)	(530)
Cəmi faiz və digər bənzər xərclər	(8,139)	(8,286)
Faiz gəliri üzrə xalis marja	33,468	30,916

24. XALIS HAQQ VƏ KOMİSSİYA XƏRCLƏRİ

Xalis haqq və komissiya xərclərinə daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Xalis haqq və komissiya gəlirləri		
Plastik kartlarla əməliyyatlar	5,062	4,642
Hesablaşma əməliyyatları	3,566	3,225
Nağd pul əməliyyatları	1,489	1,126
Zəmanətlər və akkreditivlər	280	273
Digər	12	7
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	10,409	9,273
Haqq və komissiya xərcləri		
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(6,573)	(4,765)
Hesablaşma əməliyyatları	(784)	(479)
Broker əməliyyatları	(106)	-
Nağd pul əməliyyatları	(6)	(1)
Digər	(288)	(99)
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	(7,757)	(5,344)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	2,652	3,929

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

25. DİGƏR GƏLİRLƏR

Digər gəlirlərə daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Dövlət subsidiyaları	288	279
Subicərə gəlirləri	29	48
Digər	92	82
Cəmi digər gəlirlər	409	409

26. İŞÇİ HEYƏTİ İLƏ BAĞLI XƏRCLƏR, ÜMUMİ VƏ İNZİBATI XƏRCLƏR

İşçi heyəti ilə bağlı xərclərə daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində baş a çatmış il üzrə
Əmək haqqı və mükafatlar	(13,411)	(12,346)
Sosial sığorta xərcləri	(2,426)	(2,257)
Digər	-	(298)
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	(15,837)	(14,901)

Ümumi və inzibati xərclərə daxildir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	(4,798)	(4,737)
Proqram təminatı xərcləri	(1,216)	(1,798)
Təhlükəsizlik xərcləri	(766)	(807)
Əmanətlərin sığortalanması haqları	(748)	(674)
Binadan istifadə və icarə xərcləri	(713)	(701)
Marketing və reklam xərcləri	(700)	(553)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(581)	(605)
Rabitə xərcləri	(547)	(555)
Çap və ofis ləvazimatı xərcləri	(351)	(583)
Əməliyyat vergisi üzrə xərclər	(261)	(257)
Hüquq və konsaltinq xərcləri	(247)	(223)
Ezamiyyə və əlaqəli xərclər	(187)	(136)
Kommunal xərclər	(179)	(126)
Nəqliyyat vasitələrinin istismarı xərcləri	(142)	(142)
Hərrac ilə bağlı xərclər	(59)	(52)
Üzvlük haqqı xərcləri	(34)	(91)
Bina və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	-	(3,320)
Əmlak və avadanlıqların silinməsi üzrə zərər	-	(23)
Digər xərclər	(712)	(601)
Ümumi və inzibati xərclər	(12,241)	(15,984)

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

27. SƏHM ÜZRƏ MƏNFƏƏT/(ZƏRƏR)

Səhm üzrə əsas mənfəət/(zərər) xəzinə səhmləri istisna olmaqla, Bankın səhmdarlarının payına düşən mənfəəti və ya zərəri il ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına bölməklə hesablanır.

Bank potensial olaraq səhm üzrə mənfəətin azaldılması effektivə malik olan adi səhmlərə sahib deyil. Buna görə, səhm üzrə azaldılmış mənfəət səhm üzrə əsas mənfəətə bərabərdir. Səhm üzrə mənfəət/(zərər) aşağıdakı kimi hesablanır:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
İl üzrə adi səhmlərin səhmdarlarının payına düşən mənfəət/(zərər)	10,569	(2,552)
Dövriyyədə olan adi səhmlərin orta çəkili sayı (min ədədlə)	305	305
Adi səhm üzrə əsas və azaldılmış mənfəət/(zərər), (bir səhm üçün AZN ilə göstərilmiş)	35	(8)

28. SEQMENT ÜZRƏ TƏHLİL

Seqment məlumatları maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə, onun həyata keçirdiyi biznes fəaliyyətinin xüsusiyyəti və maliyyə təsirini, həmçinin fəaliyyət göstərdiyi iqtisadi mühiti qiymətləndirmə imkanı verir. Bank seqment məlumatlarını “idarəetmə yanaşmasına” uyğun olaraq hazırlayır. Bu yanaşma fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs tərəfindən, müntəzəm olaraq, nəzərdən keçirilən təşkilatın komponentləri haqqında daxili hesabatlar əsasında seqmentlərin təqdim edilməsini tələb edir. Bu, biznes seqmentlər üzrə maliyyə nəticələrinin qiymətləndirilməsi və resursların seqmentlərə bölüşdürülməsi üçün əsas olan təşkilati struktura uyğundur. Bu məsələ “Əməliyyat seqmentləri” adlı 8 sayılı MHBS və seqment hesabatları formasında xüsusi açıqlamalar tələb edən digər standartlar ilə tənzimlənir.

Resursların bölüşdürülməsi və seqment üzrə fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi məqsədilə fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxsə təqdim edilən məlumatlar göstərilmiş xidmət növlərinə yönəldilir. İdarəetmə məqsədləri üçün Bankın fəaliyyəti üç əməliyyat seqmenti üzərində qurulur:

- Korporativ bankçılıq – müəssisələrin hesablaşma və cari hesabları üzrə xidmətlərin göstərilməsi, depozitlərin qəbul edilməsi, overdraft şəklində kredit vəsaitlərinin təqdim edilməsi, kreditlərin və digər maliyyələşdirmə vəsaitlərinin təqdim edilməsi, xarici valyuta və törəmə maliyyə alətləri üzrə əməliyyatların həyata keçirilməsi.
- Fərdi bankçılıq – fiziki şəxslərə bank xidmətlərinin göstərilməsi, fiziki şəxslər üçün cari hesabların açılması, əmanətlərin qəbulu, depozitlərin cəlb edilməsi, investisiya vasitələrinin təqdim edilməsi, kredit və debet kartların açılması, istehlak və ipoteka kreditlərinin verilməsi.
- Xəzinədarlıq – banklararası kreditlərin və borcların verilməsi, qiymətli kağızların ticarəti, xarici valyuta xidmətləri və digər xəzinə funksiyalar.

Yuxarıdakı hesabat üzrə əməliyyat seqmentlərinin yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmenti ümumiləşdirilməmişdir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə biznes bölmələrinin nəticələrini ayrıca olaraq izləyir. Seqmentin nəticələri əməliyyat mənfəəti və ya zərərinə əsasən qiymətləndirilir. Mənfəət vergisi də seqment əsasında idarə olunur və əməliyyat seqmentlərinə ayrılır. Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri üçüncü tərəflə əməliyyatlarla oxşar qaydada, müstəqil tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çamış il üzrə əməliyyat seqmentlərinə dair gəlir və mənfəət göstəriciləri aşağıda təqdim edilir:

	Qeydlər	Fərdi bankçılıq	Korporativ bankçılıq	Xəzinə	Bölüşdürülməmiş	Cəmi
Faiz gəliri	23	34,097	4,621	2,889	-	41,607
Faiz xərci	23	(5,645)	(163)	(1,831)	-	(7,639)
Digər bənzər xərclər	23	(419)	(66)	(15)	-	(500)
Xalis faiz gəliri		28,033	4,392	1,043	-	33,468
Kredit zərərinin bərpası/(tutulması)	9	4,076	(1,795)	140	-	2,421
Kredit zərərinin bərpasından sonra xalis faiz gəliri		32,109	2,597	1,183	-	35,889
Haqq və komissiya gəlirləri	24	6,551	3,858	-	-	10,409
Xarici valyutada əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla gəlirlər		-	-	3,459	-	3,459
Məzənnə fərqləri üzrə xalis gəlirlər		-	-	(13)	-	(13)
Digər gəlirlər	25	288	29	-	92	409
Qeyri-faiz gəliri		6,839	3,887	3,446	92	14,264
Haqq və komissiya xərcləri	24	(6,579)	(1,072)	(106)	-	(7,757)
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər, ümumi və inzibati xərclər	26	(12,256)	(9,725)	(1,057)	(5,040)	(28,078)
Digər dəyərizləşmə və ehtiyatlar	15	(481)	(80)	(57)	(1)	(619)
Qeyri-faiz xərcləri		(19,316)	(10,877)	(1,220)	(5,041)	(36,454)
Vergidən əvvəl mənfəət		19,632	(4,393)	3,409	(4,949)	13,699
Mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	20	(4,486)	1,004	(779)	1,131	(3,130)
İL ÜZRƏ XALIS MƏNFƏƏT		15,146	(3,389)	2,630	(3,818)	10,569

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə əməliyyat seqmentlərinə dair gəlir və mənfəət göstəriciləri aşağıda təqdim edilir:

	Qeydlər	Fərdi bankçılıq	Korporativ bankçılıq	Xəzinə	Bölüşdürülməmiş	Cəmi
Faiz gəliri	23	22,765	13,935	2,502	-	39,202
Faiz xərci	23	(4,621)	(2,658)	(477)	-	(7,756)
Digər bənzər xərclər	23	(236)	(180)	(26)	(88)	(530)
Xalis faiz gəliri		17,908	11,097	1,999	(88)	30,916
Kredit zərəri üzrə ehtiyat	9	(5,015)	(3,491)	21	-	(8,485)
Kredit zərəri üzrə ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri		12,893	7,606	2,020	(88)	22,431
Haqq və komissiya gəlirləri	24	7,444	1,829	-	-	9,273
Xarici valyutada əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		12	-	2,747	-	2,759
Məzənnə fərqləri üzrə xalis gəlir		-	-	(48)	-	(48)
Digər gəlirlər	25	337	45	5	22	409
Qeyri-faiz gəliri		7,793	1,874	2,704	22	12,393
Haqq və komissiya xərcləri	24	(4,765)	(479)	(54)	(46)	(5,344)
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər, ümumi və inzibati xərclər	26	(13,481)	(10,697)	(1,163)	(5,544)	(30,885)
Digər dəyərizləmə və ehtiyatlar	15	(126)	11	(2)	(9)	(126)
Qeyri-faiz xərcləri		(18,372)	(11,165)	(1,219)	(5,599)	(36,355)
Vergidən əvvəl (zərər)/mənfəət		2,314	(1,685)	3,505	(5,665)	(1,531)
Mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	20	1,543	(1,124)	2,337	(3,777)	(1,021)
İL ÜZRƏ XALIS (ZƏRƏR)/MƏNFƏƏT		3,857	(2,809)	5,842	(9,442)	(2,552)

29. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Giriş

Öz fəaliyyəti gedişində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın davamlılığı və gəlirliliyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat risklərinə məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühtidə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Risqlərin idarə olunması strukturu

Direktorlar Şurası risqlərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risqlərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca orqanlar daşıyır.

Direktorlar Şurası

Direktorlar Şurası ümumi risqlərin idarə edilməsi yanaşmasına və risk strategiyalarının və prinsiplərinin təsdiqinə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi (“APİK”) Komitəsi

APİK Bankın maliyyə idarəçiliyinin bütün aspektləri ilə bağlı strategiya və alətlərin işlənilib hazırlanması və tətbiqi üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələlərindən məsuldur və müvafiq risklə bağlı qərarları idarə və onlara nəzarət edir.

Risqlərin idarə olunması bölməsi

Risqlərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üzrə məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risqlərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Direktorlar Şurasına hesabat verir.

Risqlərin ölçülməsi və hesabat sistemləri. Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal ediləməyən ağır hadisələr baş verdiyi təqdirdə, yarana biləcək ən pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risqlərin monitorinqi və nəzarət edilməsi, ilk öncə, Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə ümumi risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və bu qabiliyyəti qiymətləndirir. Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Müntəzəm olaraq sənaye və müştəri riskləri haqqında ətraflı hesabat təqdim edilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Həddindən artıq risk konsentrasiyası. Bu tip risklərin yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran risklər nəzərdə tutulub. Bankın artan fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərdə və fəaliyyət sahələrində konsentrasiyası nisbi həssaslığın yaranmasına səbəb ola bilər.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bank daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik portfellerin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitoring etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir biznes tərəfdaşına risk reytingi verən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımı tədbirləri görmək imkanını yaradır. Kredit risklərini azaltmaq məqsədilə Bank fəal şəkildə girovdan istifadə edir.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri. Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə maksimal kredit riski ən yaxşı şəkildə onların qalığı dəyəri ilə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeyd alınanda yuxarıda göstərilən məbləğlər dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana bilən maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir. Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

EOKZ-nin qiymətləndirilməsi. EOKZ gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). EOKZ-nin qiymətləndirilməsi obyektivdir və gələcəkdə makroiqtisadi vəziyyətin inkişafı üzrə gözləntilərə defolt riskinin uyğunlaşdırılması yolu ilə müəyyən edilir. EOKZ-nin qiymətləndirilməsi Bank tərəfindən istifadə olunan dörd parametrdən əsaslıda həyata keçirilir: defolt ehtimalı (“DE”), defolta məruz qalan dəyər (“EAD”), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (“LGD”) və diskont dərəcəsi (“DR”).

Maliyyə zəmanətləri və kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər üzrə EOKZ-nin qiymətləndirilməsi balans riskləri üçün yuxarıda qeyd edilən eyni mərhələləri əks etdirir və EAD-nin hesablanması hissəsində fərqlənir. EAD kreditə konvertasiya əmsalı (“KKƏ”) və gələcək əməliyyatlar (E) üzrə müqavilə öhdəliyindən ibarətdir. Korporativ müştərilər üçün açılan, lakin istifadə edilməyən kredit xətləri, fiziki şəxslərə verilmiş kredit kartları və maliyyə zəmanətləri üçün KKƏ defolt zamanı borcların statistik təhlili əsasında müəyyən edilir. Overdraftlar üçün KKƏPD kredit limitlərinin müştərilər tərəfindən istənilən zaman istifadə edilə bilməsinə görə 100% müəyyən edilir.

Defolt vəziyyəti və 3-cü Mərhələnin müəyyən edilməsi. Aşağıdakı meyarlardan bir və ya bir neçəsi baş verdikdə, Bank defolt vəziyyətinin yarandığını və aktivin 3-cü Mərhələyə aid olduğunu hesab edir.

- Kreditin ödənişi nəzərdə tutulan vaxtda müəyyən zaman anında 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- Kredit nəzərdə tutulan tarixədək 6 aydan az müddət ərzində restrukturizasiya edildikdə və 31-90 gün gecikdirildikdə;

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

- Loqistik modelə əsaslanan defolt ehtimalı əvvəlki hesabat dövrü ilə müqayisədə 1 standart kənarlaşma ilə artdıqda ($PD^*(1-PD)$ -nin kvadrat kökü);
- Loqistik modelə əsaslanan defolt ehtimalı 50%-dən yuxarı olduqda;
- Kənar reyting Caa2-dən aşağı olduqda;
- Kənar reyting iki və ya artıq pillə endikdə;
- Müştərinin defolt vəziyyətinin pisləşməsi ilə bağlı rəhbərlik tərəfindən hər hansı digər məlumat təqdim edildikdə.

Ehtimal olunan kredit zərərləri maliyyə alətinin *ömürlük müddəti* üzrə modelləşdirilir. Ömürlük müddət borc alətlərinin bitmə tarixinədək qalan müddət ərzində ehtimal olunan hər hansı qabaqcadan edilən ödənişlər nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər və maliyyə zəmanəti müqavilələri üçün bu, Bankın kredit vermək üçün cari müqavilə öhdəliyinə malik olduğu müddət ərzində müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddətdir. Müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə müddəti əsasında ömürlük müddət üzrə potensial zərərlərin müəyyən edilməsi prinsipinə istisna olaraq, fiziki şəxslərə verilmiş kredit kartları üzrə ömürlük müddət üçün potensial zərərlər kredit kartları üzrə müqavilələrin ehtimal olunan müddəti və daxili statistikaya əsaslanan dövr ərzində müəyyən edilir və orta hesabla 3-5 il təşkil edir.

“*Ömürlük EOKZ*” modelində maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələrinin baş verməsi nəticəsində yaranan zərərlər qiymətləndirilir. “12 aylıq EOKZ” modeli hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində və ya bitmə tarixinə bir ildən az qalmış maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində hesablanır və bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərinin bir hissəsini təşkil edir.

EOKZ-nin qiymətləndirilməsi üçün Bank üç yanaşma tətbiq edir: (i) fərdi qaydada qiymətləndirmə; (ii) portfel əsasında qiymətləndirmə: daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli seqmentləri üçün EOKZ-nin hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir; və (iii) xarici reytinglər əsasında qiymətləndirmə.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış EOKZ səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma EOKZ-nin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq EOKZ əsasında dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən SICR əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı ömürlük EOKZ əsasında tanınır. Maliyyə aləti kredit-dəyərsizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı ömürlük EOKZ əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi qalıq dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən EOKZ çıxılmaqla, qalıq dəyərində aktivin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər maliyyə aktivləri kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Bank həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Defolt vəziyyətindən qayıtma defolt zamanı ona səbəb olmuş hadisələrin başa çatmasından asılıdır. Bu zaman iki ssenari müşahidə oluna bilər:

- 90 gündən artıq vaxtı keçmiş maliyyə aktivinin gecikmə müddəti 30 günə çatdıqda bu artıq defolt hesab edilmir;
- digər defolt hadisələrinin təsir etdiyi vaxtı keçmiş maliyyə aktivləri ardıcıl olaraq 6 ay ərzində hər hansı defolt meyarına cavab vermədikdə, defolt statusundan çıxır;

Bu məntiq gecikmənin aradan qaldırılmasından sonrakı dövrdə maliyyə aktivinin defolt vəziyyətinə yenidən qayıtması ehtimalına əsasən aparılan təhlil nəticəsində müəyyən edilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Mərhələlərin müəyyən edilməsi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış EOKZ səviyyəsi maliyyə aktivinin üçmərhələli model üzrə hansı mərhələyə təsnifləşdirilməsindən asılıdır. 1-ci Mərhələdə - ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq EOKZ əsasında dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyərsizləşmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün ehtimal olunan kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyərsizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün ehtimal olunan kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi qalıq dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən ehtimal olunan kredit zərərləri çıxılmaqla, qalıq dəyərinə aktivin nominal faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın olub-olmamasının qiymətləndirilməsi bütün portfel əsasında aparılır (2-ci Mərhələ). 2-ci Mərhələni müəyyən etmək üçün istifadə edilən meyarların uyğunluğu Bankın Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən, mütəmadi olaraq, nəzərdən keçirilir və təhlil edilir. Maliyyə aktivlərinin ödənişi 30 gündən artıq gecikdirildiyi halda, ilkin tanınma vaxtından kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması fərziyyəsi təkzib edilmir.

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan bir və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Bank maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş 31-90 gün gecikdirildikdə;
- restrukturizasiya edilmiş kreditlər üzrə ödəniş 11-30 gün gecikdirildikdə;
- Loqistik modelə əsaslanan defolt ehtimalı əvvəlki hesabat dövrü ilə müqayisədə yarım standart kənarlaşma ilə artdıqda ($PD \cdot (1 - PD)$ -ün kvadrat kökü);
- Loqistik modelə əsaslanan defolt ehtimalı 30%-dən yuxarı olduqda;
- Kənar reyting B3-dən aşağı olduqda;
- Kənar reyting bir pillə endikdə;
- Müştərinin maliyyə vəziyyətinin pisləşməsi ilə bağlı rəhbərlik tərəfindən hər hansı digər məlumat təqdim edildikdə.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 6 aylıq karantin müddəti bitdikdən sonra 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Maliyyə aktivini keyfiyyət göstəricisi əsasında 2-ci Mərhələyə köçürüldüyü halda, Bank həmin göstəricinin saxlanması və ya dəyişdirilməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Defolt ehtimalı (PD). PD müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. Hər bir maliyyə aktivini üzrə hesablanmış bütöv müddət üçün PD əyrisi portfelin müddətindən, reytingindən və seqmentindən asılıdır. 12 aylıq defolt ehtimalı ömürlük PD əyrisinin bir hissəsi kimi hesablanır. EOKZ-nin hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və ömürlük defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yarandıqda, dəstəkləyici proqnozlaşdırılan məlumatlar da nəzərə alınır. Ömürlük defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütöv müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir. Ömürlük defolt ehtimalının hesablanması üçün Bank seqmentdən və kreditin növündən asılı olaraq aşağıda göstərilən müxtəlif statistik yanaşmalardan istifadə edir:

Korporativ kreditlər üzrə defolt ehtimalı nəzərdə tutulan tarixin daxil olduğu il ərzində defolt olmuş müştərilərin nisbəti kimi qrup şəklində müəyyən edilir. Defolt miqyası müştəri bazasına görə müəyyən edilmişdir. Bank loqit modeli ilə transformasiya edilmiş defolt dərəcələrini defolt səviyyəsinin müddəti ərzində makroiqtisadi dəyişənlərin artım tempi üzərindən xətti reqressiya edir. Dəyişənlərin seçimi üçün BIC (Bayes Məlumat Meyarı) və əlavə olaraq BIC meyarı ilə birlikdə Lasso LARS reqressiyası istifadə edilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Ümumi məqsədli istehlak kreditləri üzrə defolt ehtimalı istehlakçı xüsusiyyətləri, davranış dəyişənləri və makroiqtisadi dəyişənlər kimi ilkin məlumatlardan istifadə etməklə loqistik reqressiya metodu ilə modeləşdirilmişdir. Modeləşdirmə üçün yalnız 31 dekabr 2014-cü il tarixindən 30 sentyabr 2020-ci il tarixinə qədər olan rüblük dövrlər seçilmişdir. Həmin tarixlərə silinməmiş və qüvvədə olan kreditlər növbəti il ərzində defolta görə yoxlanılmışdır. Defolt hadisəsi onun baş verdiyi andan 3 ay sonra müşahidə edildiyinə görə 1 ilin defolt səviyyəsini yoxlamaq üçün bu müddət 1 il 3 aya qədər uzadılmışdır. Model başa çatdırıldıqdan sonra onun əsasında (ancaq modeləşdirmə üçün seçilmiş nümunə deyil) tam nümunə üçün defolt ehtimalı hesablanmış və polinomial reqressiyadan istifadə edərək faktiki defolt dərəcələrinə qədər kalibrasiya edilmişdir.

İpoteka krediti PD-ləri kreditlərin sayının az olması səbəbindən ümumi məqsədli istehlak kreditində (2018 və 2021) faiz dəyişikliyinə münasibətdə 2018-ci ildən ipoteka PD-lərinin faiz dəyişikliyi ilə müəyyən edilir. 2018-ci ildə ipoteka kreditləri üzrə defolt ehtimalı vintaj təhlili əsasında müəyyən edilir və bu zaman Bank müəyyən vaxt keçdikdən sonra müvafiq ay üzrə kreditlərin məcmu defolt dərəcəsini hesablayır. İpoteka kreditləri üzrə defolt ehtimalı kreditin yarandığı tarixdən sonrakı müddət və makroiqtisadi dəyişənlər kimi ilkin məlumatlardan istifadə edərək xətti reqressiya üsulu ilə modeləşdirilir.

Mikro kreditlər üzrə defolt ehtimalı nəzərdə tutulan tarixin daxil olduğu il ərzində defolt olmuş kreditlərin nisbəti kimi qrup şəklində müəyyən edilir. Defolt miqyası kreditlərə görə müəyyən edilmişdir. 1-ci və 2-ci Mərhələlərə aid olan aktivlər modeləşdirmə məqsədləri üçün ayrılır. Bank loqit modeli ilə transformasiya edilmiş defolt dərəcələrini defolt səviyyəsini müddəti ərzində makroiqtisadi dəyişənlərin artım templəri üzərindən xətti reqressiya edir. Dəyişənlərin seçimi üçün BIC (Bayes Məlumat Meyarı) və əlavə olaraq BIC meyarı ilə birlikdə Lasso LARS reqressiyası istifadə edilir.

Daxili reytinglər. PD modellərinin hazırlanması məqsədilə hər bir maliyyə aktivi üzrə risk profilinin fərqləndirilməsi üçün sadələşdirilmiş davranış qiymətləndirmə modelləri hazırlanmış və təkmilləşdirilmişdir.

Kredit riskinin təsnifatı portfel riskləri üzrə daxili proseslərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üçün banklar tərəfindən geniş istifadə edilən vasitədir. Kredit riskinin təsnifatı, ümumilikdə, müəyyən zaman anında mövcud olan məlumata əsasən gələcəkdə baş verməsi ehtimal olunan hadisənin proqnozlaşdırılması üçün müəyyən edilmiş statistik metoddur. Bu, xüsusilə banklara kredit almaq üçün müraciət edən müştərinin (müraciətin qiymətləndirilməsi modeli) və ya portfeldə artıq mövcud olan müştərinin defolt ehtimalını qiymətləndirməyə imkan yaradır (davranış qiymətləndirmə modeli).

Keçmiş ödəmə davranışının gələcək üçün effektiv göstərici olması kredit riskinin təsnifatı modelinin işlənilməsi üçün əsas fərziyyə hesab edilir və beləliklə, həmin modellər keçmiş məlumatlara əsasən hazırlanmışdır. Xüsusilə, davranış modellərinin hazırlanması zamanı əvvəlki defolt vəziyyəti, kreditlərin əvvəlki istifadəsi, əvvəlki ödənişlər və ya ödənişlərin toplanmasına dair məlumatlardan istifadə edilir. Praktiki kredit riskinin təsnifatı nəticələri əlaqəli atributlar və çəki əmsalları ilə birlikdə yüksək proqnozlu məlumatların xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Ümumi reyting hər bir xüsusiyyət üzrə ümumi göstəricilər əsasında formalaşır.

Kredit riskinin təsnifatı göstəricilərinə əsaslanan reytinglər oxşar risk profilli maliyyə aktivlərini əks etdirir. Bu səbəbdən defolt ehtimalları Bankın ümumi mənşəli riskləri (segment və reytinglər üzrə) əsasında hesablanır.

Kənar reytinglər. Kontragentlərə kənar reytinglər “S&P”, “Moody's” və “Fitch” kimi müstəqil beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən təyin edilir. Bu reytinglər ictimaiyyətə açıqdır. Həmin reytinglər və müvafiq PD intervalları aşağıdakı maliyyə alətlərinə tətbiq edilir: ARMB-dən alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə qalıqlar, o cümlədən overnait depozitlər və müddətli depozitlər, borc qiymətli kağızlara investisiyalar.

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (Moody's)	Müvafiq PD intervalı
Ən yüksək dərəcə	Reytingi AAA -dan Ba1 -dək	0,01% - 0,5%
Yüksək dərəcə	Reytingi Ba2 -dən B1 -dək	0,51% - 3%
Orta dərəcə	Reytingi B2, B3	3% - 10%
Xüsusi monitoring tələb edir	Reytingi Caa1+ dan Ca -dək	10% - 99,9%
Defolt	Reytingi C	100%

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə - aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;*
- *Yüksək dərəcə - orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;*
- *Orta dərəcə - qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;*
- *Xüsusi monitorinq tələb edir - daha ətraflı monitorinq və bərpəedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və*
- *Defolt - defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.*

Defolt zamanı yaranan zərər (LGD). LGD defolt zamanı yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqi əsaslandır. Ehtimal olunan zərərlər hesabat dövrünün sonunda cari dəyərə diskontlaşdırılır.

LGD kontragentin və maliyyə alətinin növündən asılıdır. LGD defolt hadisəsinin baş verməsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin hesablanması defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən hesablanır.

LGD defolt olmuş kredit üzrə zərərin həcmi ilə bağlı Bankın proqnozunu əks etdirir. LGD kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır. 12 aylıq və ömürlük LGD defolt hadisəsinin baş verməsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin qiymətləndirilməsi yanaşması üç mümkün metoda bölünə bilər:

- LGD-nin girovun müəyyən xüsusiyyətləri əsasında qiymətləndirilməsi;
- LGD-nin defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən portfel əsasında hesablanması; və ya
- LGD-nin fərqli amillər və ssenarilərdən asılı olaraq fərdi qaydada müəyyən edilməsi.

LGD-ni hesablayarkən Bank girovun proqnozlaşdırılan dəyəri, əvvəlki dövrlərdə satış üzrə güzəştlər, həmçinin daşınmaz əmlak, pul və likvid qiymətli kağızlar ilə təmin edilmiş kreditlərə dair digər amillər kimi müəyyən xüsusiyyətləri nəzərə alır. LGD korporativ kreditlər və təminatlı/təminatlısız fərdi kreditlər üzrə qalıqın ödənilməsi ilə bağlı mövcud olan ən son statistik məlumatlardan istifadə etməklə kollektiv əsasda hesablanır.

Defolta məruz qalan dəyər (EAD). EAD hesabat dövründən sonra riskin məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində riskin qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir.

Bərpa olunan kreditlər üzrə EAD Kredite Konvertasiya Əmsalından (KKƏ) istifadə etməklə qiymətləndirilir. KKƏ müəyyən müddət ərzində balansdankənar məbləğlərin balans öhdəliyinə çevrilməsi ehtimalını əks etdirən göstəricidir. Maliyyə zamanətləri üzrə KKƏ beynəlxalq “3-cü Basel” standartına əsasən müəyyən edilir.

EAD maliyyə alətinin növünə görə fərqlənən ehtimal olunan ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdəfəlik kreditlər üçün EAD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya ömürlük ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya həmçinin vaxtıdan əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir. Bərpa olunan kreditlər üçün EAD istifadə edilmiş vəsaitlərin cari qalıqını defolt anında qalan limitin gözlənilən istifadəsini nəzərdə tutan “Kredite Konvertasiya Əmsalına” əlavə etməklə proqnozlaşdırılır. Bu fərziyyələr kreditin növü, cari istifadə limiti və müəyyən borcalanın davranış xüsusiyyətlərindən asılı olaraq dəyişir.

Makroiqtisadi amillər. Bankın daxili proqnozları növbəti beş il ərzində ehtimal olunan makroiqtisadi inkişaf üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir. Beş ildən sonra heç bir makroiqtisadi təsir nəzərə alınmamışdır. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin defolt ehtimalına təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defolt səviyyəsinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik regressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir.

Digər iqtisadi proqnozlarda olduğu kimi, bu proqnozlarda da yüksək dərəcədə qeyri-müəyyənlik mövcuddur və bu səbəbdən, faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Bank hesab edir ki, bu proqnozlar mümkün nəticələrin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Bank EOKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə gələcək məlumatlardan, əsasən də, özünün proqnoz makroiqtisadi modelinin nəticələrindən istifadə etmişdir. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə EOKZ səviyyəsinə uyğun olan ən əhəmiyyətli proqnoz fərziyyələri aşağıdakılardır:

Dəyişənlər	Korporativ kreditlər	Ümumi məqsədli istehlak kreditləri	Mikro kreditlər	İpoteka kreditləri
Nominal effektiv valyuta məzənnəsi	HƏ	HƏ	HƏ	HƏ
Nominal gəlir	-	-	HƏ	-
İQİ (inflyasiyasız)	HƏ	-	HƏ	-
ÜDM	HƏ	-	HƏ	-
Qeyri-neft sektorunun payına düşən ÜDM	-	-	-	HƏ
Real qeyri-neft sektorunun payına düşən ÜDM	-	HƏ	-	-
Büdcə xərcləri	-	-	-	HƏ

Aşağıdakı ssenarilərdən istifadə edilir:

- 20% aşağı ehtimallı ssenari (orta hesabla 200 ən aşağı kvantil);
- 60% orta ehtimallı ssenari (orta hesabla 600 orta kvantil);
- 20% yüksək ehtimallı ssenari (orta hesabla 200 ən yüksək kvantil).

Yekun defolt ehtimalı dərəcələri bu ssenarileri əks etdirir və yuxarıda qeyd olunan ehtimal ilə ölçülmüş orta çəki əmsallarından ibarətdir.

Müəyyən zaman anı. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərlik tərəfindən hesablanan ehtimal olunan kredit zərərləri ömürlük deyil, müəyyən zaman anındakı hesablamalara əsaslanır. Bu hesablama zamanı dəstəkləyici gələcək məlumatlardan istifadə edilir. Bu zaman kredit riskinə təsir göstərən əsas makroiqtisadi dəyişənlərə dair bankdaxili proqnozlar PD göstəricilərinə təsir edir.

Ümumiyyətlə, EOKZ aşağıdakı kredit riski parametrlərinin hasilinə bərabərdir: yuxarıda müəyyən edilən və cari dəyərə diskontlaşdırılan EAD, PD və LGD. EOKZ hər bir fərdi kredit qalığının müvafiq müddəti ərzində (müəyyən edilmiş mərhələdən asılı olaraq) hər bir növbəti ay üçün kredit riski parametrlərini proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir. Bu üç komponentin hasilini tapılır və bərpə ehtimalını (yəni, maliyyə aktivinin əvvəlki ayda ödənilməsi və ya defolt olması) nəzərə alaraq onlara düzəliş edilir. Bu, hər bir gələcək dövr üçün EOKZ-nin hesablanması effektiv şəkildə təmin edir və sonradan hesabat tarixinə geri diskontlaşdırılaraq toplanır.

EOKZ modellərinə daxil edilmiş gələcək məlumatlar. EOKZ-nin hesablanması zamanı dəstəkləyici gələcək məlumatlardan istifadə edilir Bank EOKZ ilə əlaqəli olan bəzi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar (“əsas iqtisadi ssenari”) Bank tərəfindən təqdim edilir və növbəti beş il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin PD-yə təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defolt səviyyəsinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir.

Əsas iqtisadi ssenariyə əlavə olaraq, Bank ssenari çəkilişləri ilə yanaşı digər mümkün ssenariləri də təqdim edir. İstifadə olunan digər ssenarilərin sayı qeyri-xətliliyin təmin edilməsi üçün əsas məhsulun hər bir növünün təhlili əsasında müəyyən edilir. Ssenarilərin sayı və xüsusiyyətləri hər bir hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir. Ssenari çəkilişləri seçilmiş hər bir ssenarinin əks etdiyi mümkün nəticələrin həcmi nəzərə alaraq, statistik təhlil və ekspert mülahizəsi əsasında müəyyən edilir. SICR-nin qiymətləndirilməsi, keyfiyyət və arxa dayanma göstəriciləri ilə birlikdə əlaqəli ssenari çəkisi ilə vurulan əsasların və digər ssenarilərin hər biri altında ömürlük PD-dən istifadə etməklə həyata keçirilir. Bu, bütün maliyyə alətinin 1-ci, 2-ci və ya 3-cü Mərhələdə olub-olmadığını və buna görə də 12 aylıq və ya ömürlük EOKZ-nin qeydə alınmasını müəyyən edir. Bu qiymətləndirmədən sonra Bank EOKZ-ni ya ehtimalla ölçülmüş 12 aylıq EOKZ (1-ci Mərhələ), ya da ehtimalla ölçülmüş ömürlük EOKZ (2-ci və 3-cü Mərhələ) kimi qiymətləndirir. Ehtimal ilə ölçülmüş bu EOKZ-lər müvafiq EOKZ modelindəki hər bir ssenarini sınaqdan keçirməklə və müvafiq ssenari çəkisinə vurmaqla (ilkin məlumatların çəkisindən fərqli olaraq) müəyyən edilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALIYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Hər bir iqtisadi proqnozda olduğu kimi, onların reallaşması ilə bağlı fərziyyələr və ehtimallar yüksək dərəcəli qeyri-müəyyənliklə əlaqəlidir və buna görə də faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Bank bu proqnozları mümkün nəticələrin ən dəqiq təxminləri kimi hesab edir və seçilmiş ssenarilərin mümkün ssenarilərin diapazonunu düzgün əks etdirməsini müəyyən etmək üçün Bankın fərqli portfelleri daxilində qeyri-xəttiliyi və asimmetriyalılığı təhlil etmişdir.

Bəktəstinq. Bank maliyyə aktivləri üzrə təxminlər və faktiki zərərər arasında fərqlərin azaldılması üçün öz metodologiya və fərziyyələrini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Belə fərqlərin təhlili ən azı ildə bir dəfə aparılır. EOKZ-nin qiymətləndirilməsi metodologiyası üzrə bəktəstinq nəticələri Bankın Rəhbərliyinə təqdim edilir və səlahiyyətli şəxslərlə razılaşdırıldıqdan sonra modellərin və fərziyyələrin təkmilləşdirilməsi üçün növbəti addımlar müəyyən edilir.

Coğrafi risk konsentrasiyası. Bankın maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıda göstərilmişdir:

	31 dekabr 2021-ci il				31 dekabr 2020-ci il			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər ölkələr	Cəmi
Maliyyə aktivləri								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31,605	6,042	658	38,305	36,369	4,006	777	41,152
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	875	1,567	-	2,442	745	1,567	-	2,312
Müştərilərə veriləcək kreditlər və avanslar	255,815	-	-	255,815	202,769	-	-	202,769
AD-də borc qiymətli kağızlarına investisiyalar	29,477	856	-	30,333	41,632	4,817	-	46,449
Digər maliyyə aktivləri	2,134	3,771	-	5,905	2,264	267	60	2,591
Cəmi maliyyə aktivləri	319,906	12,236	658	332,800	283,779	10,657	837	295,273
Maliyyə öhdəlikləri								
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	(158,710)	-	-	(158,710)	(121,779)	-	-	(121,779)
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	(10,476)	-	-	(10,476)	(23,039)	-	-	(23,039)
Digər borc alınmış vəsaitlər	(40,234)	-	-	(40,234)	(34,379)	-	-	(34,379)
İcarə öhdəlikləri	(2,989)	-	-	(2,989)	(4,862)	-	-	(4,862)
Digər maliyyə öhdəlikləri	(12,357)	-	-	(12,357)	(10,157)	-	(63)	(10,220)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(224,766)	-	-	(224,766)	(194,216)	-	(63)	(194,279)
Cəmi xalis aktivlər	95,140	12,236	658	108,034	89,563	10,657	774	100,994

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik əsas depozit bazasını təşkil edib, aktivləri likvidliyi nəzərə almaqla idarə edir və gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin və likvidliyin gündəlik monitorinqini həyata keçirir. Likvidliyin idarə edilməsi vasitələri və müvafiq hesabatlar Bankın İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq edilir, Aktivlərin və Öhdəliklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən hazırlanır və hər ay Aktivlər və Öhdəliklər Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı növbənöv aktivlər portfelinə malikdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də nağd pul depoziti (məcburi ehtiyat) yerləşdirmişdir və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən əsas etibarlı ilə ayrıca olaraq, ARMB-nin təyin etdiyi 30% minimal likvidlik əmsallarına əsaslanır. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021 (%)	2020 (%)
Ani likvidlik riski (bir gün ərzində alına və ya satıla bilən aktivlər/tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	84	91

Müqavilə üzrə qalan ödəmə müddətləri üzrə maliyyə öhdəliklərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəllər 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Bankın maliyyə öhdəliklərinin müqavilə üzrə diskont edilməmiş ödəniş öhdəlikləri əsasında ödəmə müddətini ümumiləşdirir. Xəbərdarlıq edilməli olan ödənişlərə dərhal xəbərdarlıq edilməli kimi baxılır. Bununla belə, Bank gözləyir ki, bir çox müştərilər Bankdan ödəniş tələb oluna biləcək ən erkən tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəl Bankın əmanət saxlama tarixçəsi tərəfindən göstərilən gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirmir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətinin təhlili aşağıdakı kimidir:

	3 aydan az	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	92,088	61,595	13,720	-	167,403
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	6,938	3,619	-	-	10,557
Digər borc alınmış vəsaitlər	855	2,495	15,515	33,760	52,625
İcarə öhdəlikləri	400	1,181	2,814	-	4,395
Digər maliyyə öhdəlikləri	12,357	-	-	-	12,357
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	112,638	68,890	32,049	33,760	247,337

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətinin təhlili aşağıdakı kimidir:

	3 aydan az	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	67,819	46,746	10,585	-	125,150
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	19,647	27	3,435	-	23,109
Digər borc alınmış vəsaitlər	943	3,728	12,790	27,110	44,571
İcarə öhdəlikləri	378	1,011	4,741	-	6,130
Digər maliyyə öhdəlikləri	10,220	-	-	-	10,220
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	99,007	51,512	31,551	27,110	209,180

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə öhdəliklərinin və gözlənilməz hadisələrin ödəmə müddətinə görə müqavilə müddətinin başa çatması göstərilir. Hər bir götürülməmiş kredit öhdəliyi onun götürülə biləcəyi ən erkən tarixi ehtiva edən vaxt diapazonuna daxil edilir. Verilmiş maliyyə zəmanəti müqavilələri üçün zəmanətin maksimum məbləği zəmanətin çağırılı biləcəyi ən erkən dövrə bölünür.

	3 aydan az	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	Cəmi
2021	7,138	7,717	3,832	18,687
2020	2,691	13,085	12,956	28,732

Bank öhdəlik müddətə başa çatana qədər bütün şərti öhdəliklərin təəhhüdlərin istifadə edilməsi ehtimal etmir.

Bank hər hansı bir təşkilatdan və ya fiziki şəxsdən əhəmiyyətli vəsait almır. Ödəmə müddətlərinin təhlili hər hansı konkret müddətdə əhəmiyyətli mənfi müddətlərin olmasını göstərmir.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərə fiziki şəxslərin və korporativ müştərilərin müddətli depozitləri də daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır. 17 sayılı Qeydə baxın.

Aşağıdakı cədvəldə aktiv və öhdəliklərin bərpa olunacağı və ya ödənilməsi gözlənilən vaxta görə təhlili göstərilir.

	31 dekabr 2021-ci il			31 dekabr 2020-ci il		
	Bir il ərzində	Bir ildən çox	Cəmi	Bir il ərzində	Bir ildən çox	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	38,305	-	38,305	41,152	-	41,152
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	875	1,567	2,442	745	1,567	2,312
Müştərilərə veriləcək kreditlər və avanslar	48,986	206,829	255,815	97,408	105,361	202,769
Borc qiymətli kağızlarına investisiyalar	5,899	24,434	30,333	35,634	10,815	46,449
Əmlak və avadanlıq	-	5,311	5,311	-	5,822	5,822
Qeyri-maddi aktivlər	-	3,532	3,532	-	3,850	3,850
İstifadə hüququ olan aktivlər	-	3,990	3,990	-	5,067	5,067
Girov qoyulmuş əmlak	-	1,171	1,171	-	691	691
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi	694	-	694	1,423	-	1,423
Digər aktivlər	7,236	-	7,236	3,922	-	3,922
Cəmi	102,824	246,834	349,658	180,284	133,173	313,457
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	145,562	13,148	158,710	71,647	50,132	121,779
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	10,476	-	10,476	23,039	-	23,039
Digər borc alınmış vəsaitlər	3,350	36,884	40,234	3,872	30,507	34,379
İcarə öhdəlikləri	175	2,814	2,989	907	3,955	4,862
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	1,855	-	1,855	1,047	-	1,047
Digər öhdəliklər	14,429	-	14,429	12,265	-	12,265
Cəmi	175,847	52,846	228,693	112,777	84,594	197,371
Xalis	(72,646)	193,988	121,342	67,507	48,579	116,086

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının əhəmiyyətli hissəsinin 1 il ərzində ödəmə müddətinin başa çatmasına baxmayaraq, bu əmanətlərin əmanətçilərin sayı və növü üzrə diversifikasiyası və Bankın keçmiş təcrübəsi bu müştəri hesablarının uzunmüddətli və sabit maliyyə mənbəyini Bank üçün təmin etdiyini göstərir. Bundan əlavə, Bankın rəhbərliyi hazırda sərfəli şərtlər təklif etməklə qısamüddətli müştəri hesablarının yeni ödəmə müddətləri üzrə danışıqlar aparır. Müştəri hesabları müqavilə üzrə ödəmə müddətləri əsasında yuxarıdakı təhlildə təsnif edilir. Bununla belə, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq, fiziki şəxslərin hesablanmış faizlərin müəyyən hissəsinə olan hüququndan məhrum olduqda, əmanətlərini ödəmə müddəti başa çatmamış geri götürmək hüququ vardır.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri axınının ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd eləməsi riskidir. Bankın əhəmiyyətli kapital, korporativ istiqraz və ya törəmə alətləri yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərin gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə və ya maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərinə təsir etməsi ehtimalından yaranır. Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Komitəsi müntəzəm qaydada aktivlərin və öhdəliklərin faiz dərəcəsi strukturunu ətraflı təhlil edərək, ümumi faiz dərəcəsi spredlərini nəzərdən keçirir. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Bankın dəyişən dərəcə ilə heç bir maliyyə aktivi və ya öhdəliyi olmamışdır.

Valyuta riski

Valyuta riski - maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Komitəsi valyuta riskinə AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilmiş əsasında açıq valyuta mövqeyini idarə etməklə nəzarət edir. Bu, Banka imkan verir ki, valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərli minimallaşdırsın. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankını tələblərini yerinə yetirmək məqsədilə xəzinədarlıq Bankın açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Hesabat dövrünün sonuna Bankın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

	31 dekabr 2021-ci il			31 dekabr 2020-ci il		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
Azərbaycan manatı	288,648	(191,771)	96,877	251,492	(132,180)	119,312
Rus rublu	230	(188)	42	215	(124)	91
ABŞ dolları	39,015	(27,964)	11,051	37,876	(56,332)	(18,456)
Avro	3,295	(3,260)	35	3,070	(3,069)	1
İngilis funt sterlinqi	1,611	(1,582)	29	2,608	(2,573)	35
Digər	1	(1)	-	12	(1)	11
Cəmi	332,800	(224,766)	108,034	295,273	(194,279)	100,994

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMIYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəldə Bankın 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə ticarət üçün nəzərdə tutulmayan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri və ehtimal edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə iri risklərə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil valyutanın manata qarşı məzənnəsində məntiqi olaraq mümkün hərəkətin təsirini hesablayır, bu zaman mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda bütün digər göstəricilər dəyişməz qalır (valyuta məzənnələrinə həssas olan ticarət üçün nəzərdə tutulmayan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərində görə). Kapitala olan təsir mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda olan təsirdən fərqlənir. Cədvəldəki mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ) isə potensial xalis artımı əks etdirir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə aktivlərin xalis dəyəri əsasında vergidən əvvəlki mənfəətə/(zərəre) təsir aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	2021		2020	
	AZN/ABŞ dolları +30%	AZN/ABŞ dolları -15%	AZN/ABŞ dolları +30%	AZN/ABŞ dolları -15%
Vergidən əvvəlki mənfəətə/(zərəre) təsir	3,315	(1,658)	(5,537)	2,768

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl gətirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini təmin edə bilməz, lakin Bankın bu riskləri idarə etmək üçün nəzarət mexanizmi var.

Nəzarət mexanizmlərinə vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, sistemə giriş, avtorizasiya və üzvləşdirmə prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

30. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRLƏRİ

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə ədalətli dəyər ilə ölçülməyən maliyyə alətlərini təkrar ədalətli dəyərin ölçülməsinin kateqoriyalaşdırıldığı ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsinə görə təhlili göstərilmişdir:

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (1-ci Səviyyə)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (2-ci Səviyyə)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (3-cü Səviyyə)	
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2021-ci il	19,898	18,407	-	38,305
AD-də borc qiymətli kağızlarına investisiyalar	31 dekabr 2021-ci il	3,447	26,582	-	30,029
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2021-ci il	-	2,442	-	2,442
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	31 dekabr 2021-ci il	-	-	255,815	255,815
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2021-ci il	-	5,905	-	5,905
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2021-ci il	-	-	158,710	158,710
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2021-ci il	-	10,476	-	10,476
Digər borc alınmış vəsaitlər	31 dekabr 2021-ci il	-	40,234	-	40,234
		-	10,470	-	10,470

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə ədalətli dəyər ilə ölçülməyən maliyyə alətlərini təkrar ədalətli dəyərin ölçülməsinin kateqoriyalaşdırıldığı ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsinə görə təhlili göstərilmişdir:

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər

	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (1-ci Səviyyə)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (2-ci Səviyyə)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (3-cü Səviyyə)	Cəmi
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2020-ci il	25,319	15,833	-	41,152
AD-də borc qiymətli kağızlarına investisiyalar	31 dekabr 2020-ci il	3,431	43,148	-	46,579
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2020-ci il	-	2,312	-	2,312
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	31 dekabr 2020-ci il	-	-	209,489	209,489
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2020-ci il	-	2,591	-	2,591
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2020-ci il	-	-	121,109	121,109
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2020-ci il	-	22,697	-	22,697
Digər borc alınmış vəsaitlər	31 dekabr 2020-ci il	-	34,379	-	34,379
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2020-ci il	-	10,220	-	10,220

Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	Qalıq dəyəri 2021-ci il	Ədalətli dəyər 2021-ci il	Qalıq dəyəri 2020-ci il	Ədalətli dəyər 2020-ci il
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	38,305	38,305	41,152	41,152
AD-də borc qiymətli kağızlarına investisiyalar	30,333	30,333	46,449	46,579
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	2,442	2,442	2,312	2,312
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	255,815	264,293	202,769	209,489
Digər maliyyə aktivləri	5,905	5,905	2,591	2,591
Maliyyə öhdəlikləri				
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	158,710	158,710	121,779	121,109
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	10,476	10,476	23,039	22,697
Digər borc alınmış vəsaitlər	40,234	40,234	34,379	34,379
Digər maliyyə öhdəlikləri	10,470	10,470	10,220	10,220

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıda maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərle qeyd olunmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə olunan metodologiya və fərziyyələr təsvir olunur.

Ədalətli dəyərləri qalıq dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə həmçinin müddətsiz depozitlərə və xüsusi ödəmə müddəti olmayan əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kotirovka olunan edilmiş notların ədalətli dəyəri hesabat tarixində kotirovka edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Kotirovka olunmayan alətlər, müştərilərə verilmiş kreditlər, müştəri depozitləri, kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər, kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər, eləcə də sair maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri, kredit riski və ödəniş tarixinədək qalmış müddəti olan borc alətlərinin cari dərəcələri əsasında gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etməklə qiymətləndirilir.

31. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏR HAQQINDA MƏLUMATLARIN AÇIQLANMASI

“Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması” adlı BMS 24 standartına uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin heyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər. Əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılır.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə cari qalıqlar aşağıda göstərilir:

	2021-ci il					2020-ci il				
	Səhmdar- lar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisə- lər	Əsas işçi heyəti	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi	Səhmdar- lar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisə- lər	Əsas işçi heyəti	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi
1 yanvar tarixinə ödənilməmiş kreditlər, ümumi	-	1,533	38	99	1,670	19	1,196	87	8	1,310
İl ərzində verilmiş kreditlər	950	1,950	322	473	3,695	-	610	280	5	895
İl ərzində kredit ödənişləri	(700)	-	(74)	(24)	(798)	(4)	(273)	(364)	(9)	(650)
Digər hərəkətlər	(250)	-	(23)	(126)	(399)	(15)	-	35	95	115
31 dekabr ödənilməmiş kreditlər, ümumi	-	3,483	263	422	4,168	-	1,533	38	99	1,670
Çıxılsın: 31 dekabr tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	(432)	-	-	(432)	-	(432)	-	-	(432)
31 dekabr tarixinə xalis ödənilməmiş kreditlər	-	3,051	263	422	3,736	-	1,101	38	99	1,238
1 yanvar tarixinə depozitlər	-	-	30	1,801	1,831	-	1,192	30	393	1,615
İl ərzində alınmış depozitlər	-	-	249	224	473	-	2	3	3,547	3,552
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	-	-	(106)	(1,801)	(1,907)	-	(1,194)	(3)	(2,160)	(3,357)
Digər hərəkətlər	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Məzənnə gəliri/zərərinə təsiri	-	-	-	-	-	-	-	-	21	21
31 dekabr tarixinə depozitlər	-	-	173	224	397	-	-	30	1,801	1,831
31 dekabr tarixinə cari hesablar	19	226	40	45	330	49	854	101	19	1,023
Öhdəliklər və buraxılmış zəmanətlər	6,425	-	13	-	6,438	-	17	8	2	27

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə gəlir və xərclər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə					31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə				
	Səhmdar- lar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisə- lər	Əsas işçi heyəti	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi	Səhmdar- lar	Ümumi nəzarətdə olan müəssisə- lər	Əsas işçi heyəti	Digər əlaqəli tərəflər	Cəmi
Kreditlər üzrə faiz gəlirləri	-	9	12	6	27	-	185	17	8	210
Kreditin dəyərsizləşməsi üzrə (xərc)/gəlir	-	-	-	-	-	-	(235)	1	-	(234)
Depozitlər üzrə faiz xərcləri	-	-	-	(14)	(14)	-	(2)	(3)	(8)	(13)
Haqq və komissiya gəlirləri	21	88	10	20	139	12	304	1	20	337
Digər əməliyyat gəlirləri/xərcləri	-	-	-	-	-	22	50	-	-	72

31 dekabr 2021-ci il tarixinə 12 üzvdən (31 dekabr 2020-ci il: 8 üzv) ibarət olan əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Əmək haqqı və qısamüddətli ödənişlər	681	588
Sosial sığorta xərcləri	88	97
Xitamvermə gəlirləri	-	27
Cəmi əsas idarəedici heyətə ödənişlər	769	712

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

32. KAPİTALIN ADEKVATLIĞI

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının (ARMB) müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı əmsallarının təmin edilməsidir. ARMB-nin müəyyən etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın İdarə Heyətinin sədri və Baş Mühəsibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanması təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

ARMB-nin tələblərinə əsasən banklar 1-ci dərəcəli kapital və məcmu kapitalın minimum adekvatlıq əmsalını müvafiq olaraq 5% (31 dekabr 2020: 5%) və 10% (31 dekabr 2020: 9həcmində saxlamalıdır.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2021-ci il ərzində kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Bankın kapitalın adekvatlığı əmsalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021-ci il	2020-ci il
1-ci dərəcəli kapital	109,851	107,854
2-ci dərəcəli kapital	10,766	9,487
Cəmi kapital	120,617	117,341
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	313,539	229,582
1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı	35%	47%
Cəmi kapitalın adekvatlığı əmsalı	38%	51%

33. HESABAT TARİXİNDƏN SONRA BAŞ VERMİŞ HADİSƏLƏR

Rusiya ilə Ukrayna arasında siyasi gərginlik 2022-ci il fevralın 24-dən müşahidə olunur. Münaqişə Avropa ölkələri, Böyük Britaniya və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Rusiyaya qarşı tətbiq etdiyi yeni sanksiyaların tətbiq olunması ilə geniş beynəlxalq qınaqla qarşılanmışdır. Sanksiyalar Rusiyanın mərkəzi bankını və suveren fondlarını əhatə etmiş, onların aktivlərini faktiki olaraq dondurmuş və Rusiya maliyyə təşkilatları ilə əlaqələri qadağan etmişdir. Bəzi Rusiya banklarının SWIFT-ə çıxışına qadağa qoyulmuşdur.

Rusiya fond bazarı ilk gündə 39% ucuzlaşmış, RTS İndeksi ilə ölçüldüyü kimi, rubl ABŞ dolları qarşısında rekord səviyyədə ucuzlaşmışdır. Ukrayna Milli Bankı rəsmi məzənnəni təyin edəcəyini açıqlayaraq valyuta bazarlarını dayandırmışdır. Eskalasiya nəticəsində Brent markalı neftin qiyməti 2014-cü ildən bəri ilk dəfə bir barel üçün 100 ABŞ dollarını ötmüşdür.

Bu hesabat tarixinə vəziyyət sabitləşməmişdir. Bankın Rusiya banklarında müvafiq bank hesabları var və indiyədək bu hesablar vasitəsilə bank əməliyyatları həyata keçirilir. Hazırda rəhbərlik qarşıdurmanın Bankın maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirə bilməsə də, alternativ nostro hesabların açılması ilə bağlı digər banklarla danışıqlar aparır.

“EXPRESSBANK” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, min Azərbaycan manatı ilə)

Hesabat tarixindən sonra Bankın səhmdarlarından biri bütün səhmlərini digər mövcud səhmdarlara satmışdır.

34. İXTİSARLAR

Hazırkı maliyyə hesabatlarında istifadə olunmuş ixtisarlar aşağıda göstərilmişdir:

İxtisarlar	Tam adı
AD	Amortizasiya olunmuş dəyər
BMM	Bayes Məlumat Meyarı
ARMB	Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı
KKƏ	Kreditə Konvertasiya Əmsalı
EAD	Defolta məruzə qalan dəyər
EOKZ	Ehtimal olunan Kredit Zərəri
EFD	Effektiv faiz dərəcəsi
DMGVƏD	Digər Məcmu Gəlir vasitəsilə Ədalətli Dəyər
MZVƏD	Mənfəət və Zərəş vasitəsilə Ədalətli Dəyər
MHBS	Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları
LGD	Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ
DMG	Digər məcmu gəlir
PD	Defolt ehtimalı
KRƏA	Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması
YƏMFÖ	Yalnız əsas borc və faiz ödənişləri
YƏMFÖ testi	Maliyyə alətləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olmasının qiymətləndirilməsi